

14

Hrbek | Václavek | Antošová | Pustoryj | Bržan
| Lotocki | Káťa & Škubánek | Šuhájek | Paseka |
Hrudka | Gomboc | Hrabal | Bátorová | Jursa | Kuniak
| Borzič | Ruttkayová | Kaprál | Mišák | Košková |
Skýpala | Libiger | Íránmehr | Plesník | Veber

útulna poezie
HERBERK

2019

OBSAH

David Hrbek 5
Miroslav Václavek 9
Svatava Antošová 14
Petr Pustoryj 20
Jurij Brězan 23
Tomáš Lotocki 28
Káťa & Škubánek 31
Pavel Šuhájek 45
Hynek Ozzy Paseka 49
Jan Hrudka 50
Katarína Gomboc 52
Milan Hrabal / Kořeny – Korene
Mária Bátorová 54
Radovan Jursa 55
Juraj Kuniak 55
Adam Borzič 56
Ivica Ruttkayová 56
Zeno Kaprál 57
Peter Mišák 57
Tomáš Lotocki 58
Hana Košková 58
Augustin Skýpala 59
Milan Libiger 61
Alírezá Mahmúdí Íránmehr 65
Ajda Balderman Plesník 75
Glorjana Veber 78

Webarchiv

webarchivováno
Národní knihovnou ČR

VÝTVARNÝ DOPROVOD

Tomáš Kopřiva (*1977 Třebíč), povoláním nejvíc asi grafik, má rád barvy a knížky. Obrázky a komiksy publikoval v časopisech Stripburger, Revue Apokalipsa (Slovinsko), Host a v několika knížkách. Výstavy: Hospoda u Muzea, Garch, Betanie (Olomouc), starý pěkný dům v Prostějově, Galerie Octopus (Rýmařov), hospoda v Žitavě (Německo), Setkání na Mlatě, Kokpit kafe (Praha), Šaufenstr galerie (Vídeň), Galerie 9, Festival KOMA (Brno) a jinde. S Bobem Hýskem (text) kreslil asi dva roky do Hosta Haiku-stripy. A s Petrem Pláteníkem komiksy První třída a Inženýrská odyssea, které jsou k vidění i na internetu – třeba právě tady.

EDITORIAL

Milí čtenáři,

můj kolega v práci zarputile opakuje, když na to přijde řeč, že poezie neexistuje. „Je to jenom shluk slov,“ tvrdí hlubokým basem, až by mu jeden uvěřil. V krajním případě je ochoten připustit existenci některé beletrie, například od Hemingwaye nebo Kundery, ovšem za jedinou skutečnou literaturu považuje tu historickou. Ostatně je historik. A ještě literaturu faktu. „Faktu?“ reaguju na něho, což je velká chyba, protože čas ubíhá a práce stojí...

Ale pokud je pro někoho poezie skutečně tak nepotřebná, že ji není schopen a ochoten vnímat (což nemyslím nijak pejorativně), je možná tím tuplem zbytečné o ní psát. Psát o psaní. Musí se ochutnat, jako jídlo. Klidně hltat. Nebo převalovat na patře a – po chvíli polknout a poslouchat následný proces uvnitř.

V novém čísle Herberku nabízíme pestrou škálu chutí z literární kuchyně české i moravské, ale také slovinské, slovenské, íránské, lužickosrbské. Těžko říci, co doporučit jako hlavní chod a co jako dezert. Co je podstatnější? Podstatné?

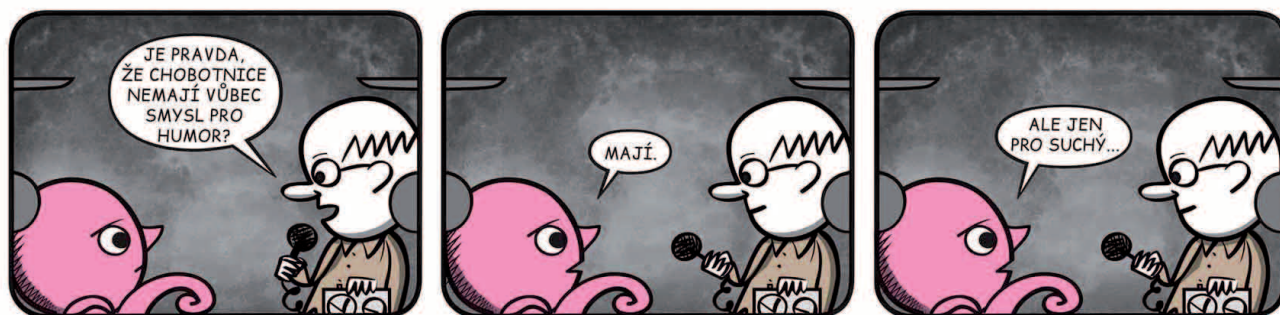
Tak například slovinská básniřka Glorjana Veber píše: *když na můj kabát přiletí brouk, přijde mi, / že Bůh není tak hloupý, aby se dokázal*. Jinde žižkovský Jan Hrudka rýmuje: *Svět nenese velký slon / a není z rukou hodináře; / spíš Bůh si ho jak komedon / u zrcadla vymáčk’ z tváře*. Rozdílné postupy pro rozdílné čtenáře – strávníky.

A pokračovat bychom mohli s lužickosrbským autorem Jurijem Brězanem: *Lidé si myslí, že voda je tady odjakživa. Mýlí se, protože úplně na začátku byla země suchá jako posvícenský koláč o Velikonocích*. A o pár řádků níže: *Pokaždé když šel do sena nebo březového hájku s jinou, plakala žalem a její slzy byly slané. Ze sladkých slz vznikly potůčky a řeky, rybníky a jezera, ze slaných moře a oceány. Láska přetrvala a s ní štěstí i žal. Dokud bude existovat láska, lidé a zvířata budou mít sladkou vodu na pití. A slanou vodu slanečci*.

Ale možná je můj kolega básník života, který považuje za poezii vše, co psané obklopuje. Třeba i zlínský hokej, kterému fandí. Nebo zimní mrazy a letní vedra, která nesnáší, takže je pro něho ideálním ročním obdobím – jaro.

Krásné jaro všem.

Milan Libiger, šéfredaktor Herberku

David Hrbek

Co jsem se naučil číst a psát, jen co jsem vyměnil tužku za plnicí inkoustové pero, začal jsem psát svůj román, svůj vlastní životopis, začal jsem psát o sobě, protože o ničem jiném jsem psát neuměl a vlastně ani nechtěl. Bylo mi sedm a poprvé jsem začal naplňovat linkovaný sešit něčím jiným než předepsanými vzorovými písmeny, která jsem nikdy nebyl schopen napodobit ani přibližně, natož přesně. Co dnes už je pro mě dávno, bylo pro mě tehdy tady a teď. Jediná historie mých sedmi let bylo to, nač jsem si nemohl pamatovat: mé vlastní zrození a bezprostřední chvíle po něm a pak další dva tři roky, ale to už jsem v sobě nosil několik záblesků z dětské postýlky, zvuky a vůně bytu a melodie ranního vysílání rozhlasu a hlasy mých rodičů a hlasy babičky Růženy a hlasy tety Lucy a jejího muže, kteří tehdy bydleli s námi, a pak narození mého bratra Daniela. Sešit jsem měl rozložený na dřevěném peřináči, klečel jsem u něj na své posteli vrostlé koleno do matrace a lokty opřené o dřevěnou desku víka, jen tak jsem mohl psát, protože mi u toho vzrušením cukalo celé tělo.

Dvěma ápetkovými sešity jsem se postupně propal do přítomnosti svých sedmi let a tam jsem někde po pár týdnech skončil, protože už nebylo o čem psát, ledaže bych si vedl deník, a na to jsem nikdy neměl potřebný zicflajš.

A tak jsem si do sešitu nikdy nezapsal zásadní rozhodnutí svého života, první toho druhu, které

jsem udělal o rok později, které jsem učinil ve svých osmi letech, a to vím přesně, protože tehdy jsme, v tom šestasedmdesátém, vyhráli mistrovství světa v ledním hokeji nad Rusy s Holečkem v brance, s Martincem a Hlinkou a Pouzarem a bratry Šťastnými, Holíkem, Bublou a Kajklem a dalšími ve velkém finále v Katovicích, a pocit štěstí z tohoto triumfu mě při naší závěrečné hymně postavil do pozoru, stál jsem uprostřed pokoje s hokejkou v ruce, a jak se rozcházela rodina od televizoru, maminka otevřela okno, aby se pořádně vyvětralo, já šel za zdrojem toho svěžího vzduchu, až jsem se ocitnul přímo u okna, parapet jsem měl v rovině očí, takže jsem neviděl do ulice, místo toho jsem hleděl na večerní dubnovou oblohu a horní patra hotelu Národní dům, který mi tehdy připadal jako zaoceánská loď, obrovský kolos, který kotvil uprostřed Olomouce, v samotném srdci našeho města. A jak tak šel zvenčí ten čerstvý vítr, stál jsem na prahu absolutního štěstí, které cukalo celým mým tělem, až jsem najednou začal dosahovat dosud nepoznaného vrcholu, jenž přesahoval blaženost z jednoho vítězství ve finále nad Rusy a stával se čímś víc, čímś vyšším a nepopsatelným, čirou euforií z toho, že jednoduše jsem a že jsem právě tady a teď a s těmito lidmi. A když už jsem nemohl ve svém opojení stoupat dál, přetavila se ta magická chvíle do extatické přísahy, do přísahy tajné a pronášené v duchu, do přísahy skoro posvátné, do přísahy sobě samému, že od této chvíle si už budu pamatovat každý den, který přijde po tom dnešním, a že od nynějška si už budu každý večer pro sebe opakovat všechno

to, co jsem dosud zažil, abych na nic z toho už do své smrti nikdy nezapomněl.

Do dvou áptěkových sešitů psal jsem v sedmi letech svůj román, svůj vlastní životopis, v sedmi letech jsem se propsal ve dvou sešitech do své přítomnosti, až už nebylo o čem psát. Poslední kapitolu psal jsem v dámském kadeřnictví, kam mě vzala moje maminka, protože nebylo zrovna nikoho, kdo by se mnou byl. Seděla v křesle kadeřníka Jančálka, který sám vypadal jako herec Martin Shaw, přesně jako Doyle v seriálu Profesionálové, vyhlášený olomoucký kadeřník, který rozuměl ženám a ženy zase jemu, protože byl gay, a zatímco pracoval na mojí mamince, já klečel na zemi u židle, na ní jsem měl položený sešit, špičkama prstů u nohou jsem se opíral o podlahu, protože mi vzrušením zase cukalo celé tělo, a když jsem skončil, bylo maminčino křeslo prázdné. Seděla mezi dalšími zákaznicemi pod velkým sušákem a já ji nebyl s to rozpoznat, v sušáku, který vypadal jako kosmická helma, mi přišly všechny ženy stejné, až nakonec jsem maminku mezi ostatními zákaznicemi poznal podle vůně.

Časem se sešity ztratily. Ale co si pamatuju přesně, byla úvodní věta prvního sešitu, první její část, která začínala slovy: „Když mi bylo nula let...“ Tak začínala úvodní kapitola o zrození hlavního hrdiny a bezpečně vím, že končila větou: „Už bylo po porodu.“ Přišla mi tak nějak správně krátká a úderná a jaksi všeříkající, těšil jsem se, že až to dám přečíst rodičům, uslyším po chvíli maminku zvolat směrem k tatínkovi, Jěžišmarjá, to je strašný, jak na to celý přišel, a z jejího hlasu bude znát, že je na mě patřičně hrdá a i zaražená, jak

píšu o svém zrození, o prvním vstupu do tohoto světa, že bude ohromena tím, jak jsem se zhostil popisu porodu, u kterého jsem sice byl, ale jaksi mimoděk a ne vlastním přičiněním a ze kterého si nemůžu nic pamatovat. Vše, co jsem věděl, jsem věděl jen od ní a z vyprávění pana doktora Ženiška, který mě, a později i bratra, rodil.

Kvůli němu, panu doktoru Ženiškovi, chtěl jsem být v první třídě gynekolog, a když jsme pak na konci školního roku ve třídě psali, jaké povolání bychom chtěli jednou vykonávat, já napsal, že budu gynekologem, a k podpisu jsem po dlouhém váhání připsal titul MUDr., abych viděl, jak to vypadá na papíře. A rodiče to dávali hned k lepšímu při návštěvách, ptali se mě před cizími lidmi, a řekni, čím chceš být, a já jsem někdy rád, jindy míň říkal, že chci být gynekolog jako pan doktor Ženišek, který chodíval často za babičkou Růžnou, za Omou Rózl, chtěl jsem být jako on, protože se mi líbila jeho kožená příruční taška, ten jeho elegantní podlouhlý kufírek z kůže, viděl jsem, jak je obletován mou maminkou, jak mu servíruje kafe a zákusky od Dejmal, měl jsem rád jeho trochu výš posazený hlas a zároveň jsem viděl, že velkým se může stát i ten, který moc nevyroste.

Když pan doktor odrodil mého bratra, který přišel na svět koncem července tři a půl roku po mně, vzal mě po pár dnech tatínek za ruku, šli jsme se postavit pod okna porodnice a hledali, které to okno ve třetím patře se otevře a vykoukne z něj maminka s mým bratrem v náručí, s bráchou, kterého jsem měl vidět poprvé v životě, stejně jako tatínek měl poprvé vidět svého nového syna, syna Daniela, o němž si oba rodiče

z nějakého záhadného důvodu mysleli, že bude dcera, které dají jméno Evička. A pak se ve třetím patře otevřelo okno a tatínek ukázal tím směrem a řekl, podívej, tam už je maminka a tvůj bratříček, jenomže okno bylo vysoko a zrovna v tu chvíli jsem řekl, tatínku, já musím kakat, a tak mu nezbylo než mě přidržovat a zároveň se dívat nahoru ke své ženě a ke svému novému synovi, k mému bratru Danovi. A když jsem byl hotov, řekl jsem „už“ a tatínek utrl několik lopuchových listů, které rostly nadívoko kolem, a těmi lopuchy dřel fest moji zadnici, a jak se snažil být dobrým otcem i v tomto ohledu, jeli zrovna kolem nějaký manželé s kočárkem, zastavili u nás a zeptali se, tak už, Tomáši? A z okna volala maminka na tu paní, ahoj, Věro, tak už, už to mám taky za sebou a hrdě ukazovala mého bratra ve svém náručí. A Věra s manželem ukazovali v kočárku vlastní dítě, malé nemluvně, říkali, my máme dva měsíce Karolinku, a to bylo poprvé, kdy jsem stál na dosah své budoucí ženy. Aniž by to mohl tehdy kdokoli z nás tušit, byli jsme tam v tu chvíli všichni, kdo o dvacet čtyři let později byli účastníky naší svatby.

Devětadvacet let poté jsem přikládal ruku na břicho právě té, co ležela kdysi přede mnou v kočárku, na který jsem vytřeštěnýma očima hleděl, když mi můj tatínek dřel velkými lopuchovými listy moji zadnici. Devětadvacet let poté vzal jsem svou ženu v bolestech do porodnice. A když ji přijali na pokoj, převlékla se do erární noční košile, sestra jí změřila tep a tlak a řekla, ať si zkusí zaskákat na velkém gumovém balónu, že se tak líp otevře, začalo se mi ve stejnou chvíli dělat mdlo, protože já jsem hypochondr a mám o sebe často

strach, já často umírám na nemoci, o kterých jsem ani neslyšel, a že vždycky myslím na nejhorší, zebou mě nohy a zvyšuje se mi krevní tlak, který si měřím každý den. A když pak vidím, jakých hodnot jsem dosáhl, sám pohled na ta čísla mi tlak vyžene zase výš, takže když se má žena v bolestech snažila lépe otevřít na gumovém balónu a viděla, jak omdlévám, řekla sestře, změřte, prosím vás, i mého muže. A sestra mi změřila tlak a hned se mě ptala, jestli nechci na vzduch, jenomže to se už má žena natolik otevřela, že sestra začala volat, všichni na sál, rodíme, a pomalu ji odváděla z pokoje.

Stál jsem tam u její hlavy, kolem dokola personál, a maminko, zatlačte a takové ty věci, stál jsem u hlavy své ženy, jako už jednou, když přicházel na svět náš syn Šimon, který měl štěstí, že se narodil jako kluk, protože kdyby se narodil jako dcera, byla by z něj Berta, což bylo v rodině přijímáno s krajním odporem. Tehdy jsem si myslel, že jako otec budu stát přímo u lůna své ženy, abych viděl, jak to naše dítě vbíhá do cílové rovinky a proráží vítěznou pásku. Ale otcové stojí u hlavy svých rodičích žen i proto, aby je mohli držet za ruku nebo jim utírat pot z čela. Moje žena nechtěla žádný dotek navíc, a tak jsem tam jenom stál, stál jsem potichu u její hlavy a snažil se nepřekážet. A jak se teď schylovalo k velkému příchodu naší dcery a jak už po dlouhých těžkých minutách vběhla triumfálně mezi zaplněné tribuny, položila sestřička dceru mé ženě na břicho, aby se s ní přivítala, aby po tom šoku znovu cítila teplo své matky, pak jí sestra odstříhla pupeční šňůru, opláchla, zabalila a zvažila, mezitím ale

jiná sestra řekla, pojdte rychle, paní krvácí, nemůžeme zastavit krváčení, a tak mi dali dceru do náručí a řekli, počkejte v předsáli.

Tak jsem si sedl na židli, abych viděl přes otevřené dveře do porodního sálu, dceru jsem pevně držel a nemohl se na ni vynadívat, a ve stejnou chvíli jsem zvedal hlavu, díval se přes práh na pokrčené nohy své ženy, které se začaly třást, začalo jí cukat celé tělo, ale ne vzrušením, jako mně, když jsem psal v sedmi letech svůj životopis, ale tím, jak z jejího lůna, kterým právě přišel na svět nový život, proudem krve hrozí odejít život její, třásla se nekontrolovatelně a čím dál víc, třásla se tak, že pod ní duněl celý porodní stůl a až tam k nám bylo slyšet drkotání zubů. Každý z personálu se chopil toho, co bylo po ruce, lavóru i plytkých misek, sestry i doktoři nabírali do nádob krev mé ženy a vylévali ji do odpadu a pak hned zase běželi zpátky, vždycky se jeden z nich zjevil ve futru dveří, tak jako se v okénku orloje s železnou pravidelností zjevují svatí, jeden za druhým, tak stejně se střídali sestry a lékaři, kteří se sbíhali z celého oddělení, aby pomohli nabírat pulsující krev mojí ženy.

V náručí jsem držel právě narozenou dceru, která se za tu dobu neozvala ani jedinkrát, jen tiše se na mě dívala a já si ji tiskl k sobě a šeptal jí, tak vítej, Zuzanko, já jsem tvůj fotr a tamhle je tvoje maminka, musíme počkat, i když jsem si nebyl jistý, jestli se jeden i druhý dočkáme. A vzpomněl jsem si, jak se moje žena v listopadu osmdesát devět chystala na první demonstraci na Horním náměstí. Tou dobou se už vědělo, že kolem dokola budou policajti s vycvičenými psy a milice

s vojáky a možná obrněné vozy, že budou chtít zasáhnout, a moje žena, která tehdy ještě nebyla mojí ženou, se na srážku s brutalitou připravovala tím, že se šla vysprchovat, aby byla umytá, kdyby ji náhodou na místě zastřelili, kdyby tam na dlažbě ležela mrtvá, tak aby i ve smrti byla čistá. A sprchovala se i těsně předtím, než ji odvedli na porodní sál, sestra už ji brala za ruku, když moje žena řekla, ještě se musím vysprchovat, a sundala si v bolestech erární noční košili a vešla do sprchy, pustila na sebe ten proud vody, aby byla čistá, a pak se utřela a sestra ji odváděla umytou, tak jako byla umytá tehdy, když šla v listopadu na Horní náměstí.

Seděl jsem v předsáli, držel naši dceru, která tady najednou byla, do jejího narození jsem si neuměl představit, jak budu umět dělit svou otcovskou lásku mezi dvě děti, jestli tu jednu, které jsem byl už čtyři roky uvyklý, budu muset umenšit, aby něco zbylo i na tu druhou, nebo jestli mě osvíti nějaký silný zdroj, abych z té první nemusel odkrojoovat, bylo to mimo mé chápání, ale jak jsem držel naši dceru, cítil jsem, jak do mě očima vrůstá, jak si mě přitahuje, cítil jsem, že ten zdroj není primárně ve mně, ale v ní, že prochází právě jejím zrakem, přestože ještě nevidoucím. A tak jsme oba čekali na šťastný konec, který nakonec opravdu přišel. A co bylo potom, je už zase jiný příběh.

David Hrbek (1968) vystudoval češtinu s angličtinou na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Sedm let učil na gymnáziu a od roku 2000 pracuje v Muzeu umění Olomouc jako lektor animací. Od května 2003 moderuje talkshow *Scénické rozhovory v pražském Švandově divadle*. Od února 2011 pak v *Divadle hudby Muzea umění Olomouc* má talk show *DH v DH*. Dosud mu vyšlo pět publikací. Čtyři z nich jsou knižní rozhovory: *Šumný Vávra, interview s Davidem Vávrou* (nakl. Pražská scéna, 2001, druhé vydání 2002); *Všechno je sázka* (nakl. Dokořán / Máj / Švandovo divadlo, 2006), *přepis dvanácti vybraných rozhovorů z pořadu Scénické rozhovory ve Švandově divadle*; *Někdy ráj* (nakl. XYZ, 2008), *rozhovor s fotografem Robertem Vanem*; *Šmíca* (nakl. Malý princ, 2013), *rozhovor s fotbalistou Vladimírem Šmicrem*. Na podzim roku 2010 vyšla povídková knížka *Dvacet zářících drahokamů* (nakl. Jaroslav Václ, 2010) s ilustracemi Markéty Šimkové a v grafické úpravě Petra Šmalce. David Hrbek dlouhodobě spolupracuje s hudebním skladatelem Tomášem Hanzlíkem, pro něhož napsal libreta ke třem drobným operám a libreto k celovečernímu opernímu muzikálu *Labyrint vášně*, v němž pohostinsky vystoupila mj. Soňa Červená. Pro skupinu TAK CO?, kterou spoluzakládal a v níž hraje na baskytaru, píše texty. Tento text je úvodní kapitolou připravované knihy s názvem *Bude vejvar*.

Miroslav Václavek

DOTEK VÁŽKY

Sněžilo poprvé ten rok
město rozsvítilo, abych se otočil
a byli tam
strážce majáku, který v posledním bytě pod nebem
mění žárovky hvězd
muž s právě ostříhanými nehty a stokorunou
s telefonním číslem v kapse
žena vydechující páru k černým tvářím v půlkruhu,
aby bylo vidět její slova
trafikantka kývající se ve směru přání, jimiž jsme si
i my kdysi dokazovali odvalu
dospívající stojící v cestě slunci, které teď bývá tak
nízko, že bychom jej mohli obejmout
blondýnka, o níž si představujeme, že to dělá ráda
ústy a pak uvaří večeři
ta, která si myslí, že ji nic nebaví, protože příští rok
bude vdaná dvacet let
pes v bílém oblečku, takže vypadal jako jehovista
nebo podomní prodejce elektřiny
Marie rozechvělá jako znělka předcházející
nádražnímu hlášení v Kolíně, protože tajně
miluje Annu
mrtví, kterých bylo úplně nejvíc, jen je považujeme
za iluzi našeho periferního vidění
Petr po večerech umývací jejich těla, protože
nemá jinou práci
a my považovaní za iluzi jejich periferního vidění
ve kterou tolik věříme

a přitom nabídnout v létě vážce prst
k usednutí může mít hluboký smysl
protože se v ten okamžik dovídáme sami
o sobě, ale nikoliv tak, abychom pochybovali,
že vážky nemají duši
protože jinak nebudeme mít ruce volné k tomu
aby vedly k tobě

PHO-GA BLUES

Je sobota brzy ráno
to je Šumperk ještě střízlivej
potkávám jehovisty, kteří jsou městu přítomni
dřív
než všichni ostatní
asi aby spasili duše všech, kteří se vrací z flámu
ale kde jsou ty časy, kdy bych takhle šel domů já
za nás byli jenom esenbáci a ti kontrolovali
občanky a duše jim byly ukradené
zdravím se s vietnamskými kuchaři, znám je úplně
všechny
a taky s místními cikány i městskými policajty,
kteří si občas dají do držky
a když ne, tak si už někoho najdou
a všechno je vlastně na svém místě
připadám si jako James Dean ve svých černých
brýlích, ale jenom připadám,
protože uvnitř jsem někdo úplně jiný
a pak do asijské jídelny, kam chodívám uvíznout
v čase
přicházejí první notorici, které sem vozí první vlak

z vystěhovaných vesnic do vystěhovaného
Šumperku
a je vidět, že to jsou úplní vidláci
kteří by se v Praze
neodvážili ani vyjít ven z nádraží
sedí u vedlejšího stolu a baví se o miliardách
a trestu smrti
protože ještě nejsou ožralí
docela mi nevadí
protože znám celkem dost pěkných sviní
na kterých nic není vidět
ani to, že chlastají lidskou krev a žijí z myšlenek,
které ukradnou a zabijí
a tak vteřinu předtím
než si spálím ústa o horkou polévku
mlčím k tvářím oken
ve svém blues, které by bylo slyšet
kdybys mi položila hlavu na srdce
a dala mi polibek dlouhý jako zima
a na stole, který vypadá jako hornické ruce
tolik má na sobě vrásek a špíny
tančí světlo se stínem, když vietnamská majitelka
zatahuje žaluzie
aby se světlo nelámalo tak pitomě v odlivkách
rumu a nekazil se kšeft
napadá mě, že nějak ubylo lidí v ulicích
asi se všichni rozhodli, že umřou v Brně nebo
v Praze
jako můj otec
jako moji bratři
jako moje děti
jako kdo já všechno vím
a přitom tady stačí jenom rozpřáhnout ruce

a letíš výš než holubi ze střechy kostela Panny
Marie Sněžné
a všechno ti může být ukradené
bejby
jo tobě píšu tohle blues
že to pivo si dám už jenom občas a
že neotočím se za každou tak jako dřív
a jestli někdo zemřel, že zapomněl jen létat
to chtěl jsem ti říct

VYZNÁVÁM

Bože
ty, jenž jsi objal de Saint-Exupéryho
líbal se s mojí matkou
a vdechl život zahradám Botticelliho obrazů
ukázal jsi skrze křídla ptáků, že je možné být mezi
nebem a zemí
že čas je jen sen, kterým hoříme po všechny své
dny
že s každým novým životem nám ukazuješ
Stvoření, tak abychom jej pochopili i my
s celou svojí singularitou, kterou se před početími
blížíme k sobě
vím, že je těžké sdělit pravdu tak, abychom ji
vůbec zahlédli
ale modlitby, kterými se probouzíme, jsou
alespoň něčím, co nám ji dává tušit
teď když přichází zima a pole jsou plna jizev ještě
z léta
vidím padat mlhy a téci řeky
a nepřestávám děkovat, že jsem směl poznat
bolest lásky

jejíž smysl je nám utajen, abychom si uvědomili
tajemství
bez něhož není co hledat
Bože
nevím vlastně nic, ale k tomu, abych chápal
mám víru
věřím, že jsi světlo, když ve své slepotě nevidím
věřím, že jsi svědomí, když ve své pýše zraňuji
věřím, že jsi dobro, když ve svém zle právě
nevěřím
lhostejno zda svými skutky, nebo v myšlenkách
z toho se vyznávám

KAM

Ještě není brzy a není kam vstát
zatím pokoj s okny kolem nenastal
ještě není pozdě probudit se snad
každý na své hvězdě spíme k sobě dál.
Jen rybář loví v dešti kapek bílé ryby
slyším jeho slova, jak zdola nahlas mlčí
a vlasec je třpytem všech mých malých kdyby
jež za mlhy míří vzhůru k nebi z očí.
Jednou v duze najdem město tichem svítit
vejdeme každý dovnitř ze své strany smrti
a poznám tě ve vůni, kterou noc je cítit
najdu tě ve světle, kterým svítí děti.
A odpustím ti modré, ty mně černé viny
o nichž se nám zdálo, že jsou mezi námi
kam plynou všech mrtvých jejich živé stíny
kam otevřu dveře mezi zde a tmami.

BLUES PRO DVA

Je ráno svítá
voní ti vlasy
plamen vstává aby zahořel

jeden čaj
a druhý kávu
milujem se, bohužel

zdálo se mi
byl jsem ve snu
že patřil nám svět

když bylo nejhůř
umřeli jsme
a ráno to vzali zpět

půlnoc černí
maluje stěny
těl bílé větrolamy

kapky vteřin
kameny dechu
duše dva dekagramy

prach sedá na věci
v hodinách tikání
k Bohu a výš

a blues pro dva
je slyšet tak tiše
o poschodí níž

PRVNÍMU

Z popelu noci mé povstává den
rozsvěcí světlo dne kdosi zas nám
stínítkem oblaků dívám se ven
jak se na nebesích uklízí krám.
Z výlohy zmizely hvězdy i pulsary
přívěsky na ruce ty z černých děr
mlhovin zasněných zalité jantary
řetízky ze stínů a jiných sfér.
A čaj ten točí se ve směru hodinek
zamyšlen nad čímsi mlčím jak hrob
a pára na tváři jak tisíc vzpomínek
stéká mi kolem úst namísto slov.
Uzavřen do čtyř stěn v kleci jak pták
dívám se očima okenních skel
prvnímu slepému daruji zrak
a nevím jen, co ještě chtít bych chtěl.

NA KRAJI

Vešel jsem do ulic
na kraji jara
můj stín jak půlměsíc
a stříbrná pára.

Na zdech my lesknem se
na tváři ozim
má duše je jen sen
a čímsi hořím.

Planou mi na pozdrav
zarezlé klasy
plamínků loňských trav
polehlé vlasy.

Je slyšet šepot krypt
z listí mám oči
s táním chci odejít
a ve tmě tančit.

Viděl jsem žebráka
poklekl k němu
v něm zima daleká
on věděl jak je mu.

Miroslav Václavek (* 1965) Rýmařov, je básník, prozaik, hudební textař a umělecký fotograf. V roce 2010 mu v nakladatelství Dokořán vyšla tiskem próza Člunky, zpracovaná Českým rozhlasem Olomouc v pořadu Setkání s literaturou. Miroslav Václavek je dále autorem válečného románu Železně včely (Knižní klub, 2014), který získal cenu tohoto vydavatelství za rok 2014. Autorsky je Václavek zastoupen v antologii českého a slovenského haiku Míjím se s měsícem (DharmaGaia, 2013) i ve sbornících české poezie Ptáci z podzemí (nakl. Milan Hodek, 2013) a Rybáři odlivu (nakl. Milan Hodek, 2015) a v roce 2015 mu vyšla básnická sbírka S rybí kostí v krku (Brno: Ears&Wind Records). Miroslav Václavek svými texty doprovodil hudební skladby svého staršího bratra Vladimíra i olomouckých hudebních skupin Bluesberg, Hynkovy zámky a Tiché lodi, jakožto i šumperských Dying Passion, českobudějovických Básníků ticha i rockera Miloše Dodo Doležala. Je rovněž „VIP bloger“ serveru iDnes.

Svatava Antošová

PŘELET NAD ČAPÍM HNÍZDEM

Letošní zima je dlouhá

Každý den
ještě než venku spustí sluneční alarm
stojíme přilepeni k oknům
a vyhlížíme Sorokina
Nechal se sem vysadit z helikoptéry
napsal tu svůj poslední román
nazval ho *Cannibalia*
a pak se vypařil
Na bránu přibíl
jako kdysi Luther svá kázání
kus papíru se vzkazem:
Я вернусь утром

Od té doby na něj čekáme

Někdy se nám zdá
že skrze drápance nočního mrazu
na studeném skle
vidíme míhat se v parku jeho stín
Lehkým krokem se přikrádá
k našemu pavilonu
Co chvíli zmizí za stromem
vykookne
Znehybní
strnule sleduje terén

Zase se schová
vykookne...
a najednou: hup!
Je nahoře ve větvích
a šplhá po nich do nebe

To pak vyskakujeme za ním
a chceme taky –
Chceme taky šplhat do nebe
nebe je přece pro všechny
Máme tam připravené čisté postele
a boha
který nás nikdy neopustí
Dáme zaživa své lebky
na miský
pro sibiřské šamany
Jen když se tam dostaneme

Ale Sorokin nás shazuje dolů
zpátky na vydezinfikovanou chodbu
Už se po ní sunou první dávky valia
bílý vozíky hrkotají
Ledové světlo píchá po celém těle
jako hřebíky
Sůl vyjídá naše oči až na kost

Nikdo nemluvíme
Jen roboti
kteří o nás pečují
odsekávají pořad dokola:
Za-se-je-o-ča-ro-va-la-ta-ve-ver-ka...

x x x x x

Letošní zima je dlouhá
dlouhá
a bez konce
Stejně jako je bez konce
odposlouchávání našeho mlčení
Jako je bez konce monitoring
našeho přecházení sem a tam
od stěny ke stěně
Našeho šourání se v pantoflích
k plazmě
která nejde vypnout
A zpět
Jako je bez konce chvění
bezpečnostních paprsků
u dveří
které nikam nevedou
Jako jsou bez konce
pravidelná elektronická hlášení
o stavu toho
co zbylo z naší mysli
– vzadu na hlavách máme snímače
Pracují spolehlivě

Tohle všechno je bez konce
ale Sorokin stejně zdrhnul...
A Elfriede zůstala sama

Elfriede je ta v koutě
co si hladí vpadlé břicho
Přišla sem z Rakouska
chtěla se nechat hospitalizovat
v jiné zemi bez budoucnosti

než je ta její
Na sever od Alp zahlédla čápa
jak vykusuje z bažiny kousek
po kousku odraz
slunce
Čím hlouběji do něj nořil
svůj obří zobák
tím víc jeho peří zlátlo
Ale to ztěžkneš
zkusila na něj zavolat skrze záři
která oslepovala
Ztěžkneš tak moc
že už nikdy
 nikdy nepoletíš
Neposlouchal ji
nemohl
Uši měl celé zapatlané
zlatým mázem –
A tak jenom stál a pozoroval
jak se jeho obraz pohupuje
na špinavé hladině
a nemohl se na sebe vynadívat

Elfriede potkala bajku
a porozuměla jí
Tohle byla země pro ni
jako stvořená

x x x x x

Elfriede má dítě s Michelem
– to je ten
co zkouší vyvrtat prstem otvor
ve zkaženém vzduchu

a moc mu to nejde
Michel je Francouz...
Proslavil se nikábem
který si ušil z trikolóry
a navlékal si jej vždy v den výročí
pádu Bastily
Francie mu to neodpustila
– i on si mohl vybrat místo
své internace
a Česko se mu zdálo být ideální

Když ho poprvé přivedli
lekli jsme se
Vypadal jako porouchaný dron
který se nemůže odlepit
od země
V plicích mu hučela
zaseknutá klimatizace
Hlava obrostlá nanovlákný
sotva držela na krku
Z očních důlků zíraly na svět
dva bezduché algoritmy

J'ai fécondé Elfriede
řekl po čase
a místo cigarety si zapálil
ještěrku
Tu ještěrku
kterou jsme mu strčili pod dveře
a čekali...

Na polekaný výkřik
na zasténání
nebo alespoň na předstíraný infarkt

– mohl ho vykopnout nahoru
na patro kardiaků
Tam by mu roboti dělali pomyšlení

Nic
žádná emoce

Ještě teď vidím
jak se mu hořící ještěrka
svíjí v prstech
a jak on lhostejně šlukuje
ten mazlavý hnědý kouř
s pachem spáleniny...

Nejdřív chtěli ututlat
že Elfriede zbouchnul
a přemístit ho někam dál
na východ
Mezi spisovatele
zamřížované vlastní omezeností
a pocitem důležitosti
pro ostatní svět
Nakonec tu směl zůstat
na výzkum
Všechny zajímalo
jak promítne otcovství
do své tvorby

Nepromítl
vykašlal se na ně
A tak ho cpou haldolem
a vodí na procházky parkem
po trajektorii postupného mizení...

x x x x x

Dítě Elfriede a Michela se narodilo
jako mutant
Než jim ho odebrali
ještě mu stihli dát jméno:
21. století
Odmala nejí nic jiného
než lidské maso
ale tají se to
O kanibalech jen dobré

Vaří mu ho v amerických kuchyních
a posílají přes oceán
ve vakuovaných balíčcích
bez identifikace
Polepují se až na kontinentě
v Polsku
Je na to s Evropou smlouva
která nikdy nevyprší...

Maso se hromadí a čeká
ve vojenských velkoskladech
Čárové kódy na štítcích
spolu z dlouhé chvíle mluví
Vyprávějí si o lidech
tam dole
O lidech natěsnaných
pod oroseným celofánem
O lidech
z kterých jsou porce
ohryzané od krys
– nikdy je nestihnou vakuovat
včas

Ano
vaří ho v amerických kuchyních
ale země původu jsou různé
Čína do něj přimíchává
ujgurskou kostní moučku
Rusko čerpá ještě z mražených zásob
Vorkuty a Magadanu
Třetí svět dodává surovinu
pro granule
Lidské maso cestuje po planetě
ale spratek Elfriede a Michela
je pořád hladový
Tak se občas stane
že nedočkavě uláme plomby
na kontejnerech
a cpe do sebe ty flákoty
ještě za syrova

Pfui teufel!

Když doba spotřeby je už prošlá
a balíčky se nafukují
maso se vybalí
zmrazí
a dostane nové přelepky

Někdy vozí na tu práci nás
jsme levní a bez nároků
A největší koncern v Česku
to dobře ví...

x x x x x

Já jsem tu od dětství
tahle kotlina je můj domov
Můžu se po ní pohybovat
poslepu

Znám pár míst
která zůstala bez dozoru
a znám taky způsob
jak se odtud dostat

Až jednou praskne
kdo Sorokinovi pomohl
k útěku
bude to můj konec

Zatím se mnou všichni hrají
hru na čekání
Je to k nevíře
ale přidali se i roboti

Když nás ráno odhánějí
od zamlžených oken
a podávají útěšné valium
jedna dávka zůstává
den co den netknutá
– ta Sorokinova

Osamělý bílý kalíšek
láká Elfriede
Krouží kolem něj
jako by to byla svátost
Sklopí hlavu a pokřikuje se

něco si pro sebe zamumlá
a pak si hřbetem ruky utře oči

Asi bych jí to měla říct
napadne mě pokaždé

Měla bych jí říct
že Sorokinův rukopis je u mě
A že i já vím
čí vlastně je ten nenažraný mutant
kterého přivedla na svět

Nakonec neřeknu ani slovo
jen se podívám soucitně
na Michela
a zašiju se k plazmě

Na Sorokina je vydán
evropský zatykač
a já nesmím propásnout tu chvíli
až ho chytí...

(leden–duben, 2018)

Svatava Antošová (* 1957, Teplice) Básnířka, prozaička
a publicistka. Vystudovala Gymnázium v Teplicích (1972–76)
a Střední knihovnickou školu v Praze (1976–78), poté vystřídala
řadu zaměstnání – knihovnice, dělnice v kovoprůmyslu,
moderátorka, redaktorka, poštovní doručovatelka. Od
roku 2009 je redaktorkou literárního občasníku Tvar. První
básnické pokusy z konce 70. let vydala samizdatem (sbírky

Underwood, Encefalické probuzení a Sen o velikém uniknutí).
Na počátku 80. let se stala zakládající členkou Patafyzického
kolegia Teplice (společně s Petrem Kurandou, Václavem
Lukáškem, Eduardem Vackem a Miroslavem Wankem), na jehož
aktivitách se podílela do roku 1986, kdy kolegium rozprášíla
StB. V té době publikovala v samizdatových časopisech
Pako a Vokno. Je zastoupena ve sborníku Zelené peří (Mladá
fronta, 1987), v antologiích Od břehů k horám (Votobia, 2000),
Hovnajs! (Clinamen, 2004), v Antologii českého rozhlasového
fejetonu 2002–2004 (Concordia, 2004), ve sborníku erotických
povídok Divoká jízda (Kníží klub, 2006) a v řadě literárních
časopisů. Knižně vydala básnické sbírky Říkají mi poezie
(Mladá fronta, 1987), Ta ženská musí být opilá (Československý
spisovatel, 1990), Tórana (Mladá fronta, 1994), ...aniž řala
hlavou (Krásné nakladatelství, 1994), Kalendář šestého smyslu
(Clinamen, 1996), Ještě mě nezabíjej! (Protis, 2005), Vlčí slina
(Protis, 2008) a Dvojakost (Milan Hodek, 2014), prózy Dáma
a švihadlo (Votobia, 2004), Nordickou blondýnu jsem nikdy
nelízala (Concordia, 2005) a Skoby/Punkt Memory (Milan
Hodek, 2012), antologii Soví let (Protis, 2009) a divadelní hru
Neříkej to mámě (Větrné mlýny, 2011). V rukopise má básnické
cykly Performance (2012–2014), Hologram (2015), Schellerhau
(2015) a Eulenthor (2015). Na konci roku 2017 jí vyšla v revui
Pandora básnická skladba Zpětný chod (2016–2017).

Petr Pustoryj

VANITAS

(Mirkovi U.)

života parazity
chvíli v žití jsme
požívační
nikdy syti
než zhynem
vyrážet klín klínem
budem
seč nám stačí klíny
bez nich v hlíně
zbude prachu trocha
provždy z nás
a ve zbylých
klíny vanitas

JE PO VŠEM

zabili jsme je hladové...
však rukávy už krve vsákly a
mistrovy čepele blyští se
jak prve

*ober kosti pomel kůže
kde je chlup tam je chuť
trochu pepře ať se vzepře
majoránky sytý luft*

nebe jak tenkrát je modré
v slunku kastroly lesknou se už
po jaru a na chlebu
mozeček chladne

*animální radost
česneku jak pro upíra
slivovici dáme zadost
v kotli vaří jeho vina*

OLOMOUCKOST

(Rudolfu S.)

vyvolán z proudných nic
bez času a bez tepu
sám v sobě tu chvilku sbírám
je plytký podvečer
u divadla hudby
soustředím se
jak v muzeu umění se
obtěžkané sály chvějí
a pak
v ponorce bezdomovci
spějí k třetímu
a já
k prvotnímu
a já k třetímu
a bezdomovci
k prvotnímu
a pak
jdu domů spát
a zas ráno vstanu

KOSI

jsem který jsem
tys která jsi
kosi křičí do rosy
vzduch řídne
v keřu chčije
čeřím řeč

při dobré paměti
naučme se krást
v zapomnění
ty která nejsi
já kterého není

TEHDY

měla mě na válečkách
dýněma nader se dotýkala plně
kundou ne docela
pak odjela
a tehdy já ztruchlý
jsem netušil co teď vím
že život je stále vpůlen
že bylo na co se těšit
že bude na co vzpomínat
těším se
a utěšuji
napůl mrtvý napůl živý
neduživý
otužilý

MOSTY U JABLUNKOVA

mašinka vesele si
píská
za jablunkovem
otčina mého
leta mrtvého otce
jeho rodná
víska
mihl se z ní pruh
druhým pruhem já
jak
v čistej vodě
pstruh

CODA

(Haně N.)

*... a nejhroznější muka skýtá
věčná extáze
tragédie neznající protipól...*

jenom nevíme
fyzici
jak jí dosáhnout

Petr Pustoryj (* 1963) Redaktor, grafik a kmenový autor
Herberku. Uvedně básně jsou z prvotiny Den a noc (Votobia,
Olomouc 2004).

BÁSNÍCI PETROVA TICHÁ

Jurij Brězan

PŘÍBĚHY O VODĚ

Lidé si myslí, že voda je tady odjakživa. Mýlí se, protože úplně na začátku byla země suchá jako posvícenský koláč o Velikonocích. Tenkrát, dávno před Adamem a Evou, na ní žili bohové, kde přesně, to nikdo neví. Byli mezi nimi fousatí dědové a vrásčité babičky, ale většinou byli mladí jako novoluní. Jeden stařík z nudy vynalezl lásku. A – zvědavý, co z ní vzejde – vysypal ji na tu boží mládež jako z košíku. Vzešlo, co z lásky vzejde po každé: štěstí a žal.

Jedna mladá bohyně, nejkrásnější a nejkřehčí, se bezhlavě zamilovala do mladého boha. Vypadal jako princ z pohádky, ale jeho srdce se podobalo holubníku se třemi tucty budníků. Pokaždé když miloval onu mladou bohyni, plakala štěstím a její slzy byly sladké. Pokaždé když šel do sena nebo březového hájku s jinou, plakala žalem a její slzy byly slané. Ze sladkých slz vznikly potůčky a řeky, rybníky a jezera, ze slaných moře a oceány. Láska přetrvala a s ní štěstí i žal. Dokud bude existovat láska, lidé a zvířata budou mít sladkou vodu na pití.

A slanou vodu slanečci.

...

Voda má mnoho tváří. Může být tichá i hlasitá, jemná i násilnická, hněvivá i lstivá. Zažil jsem ji tak i tak. Někdy si s námi jen pohrává, ale pro nás to občas není žádná legrace.

To jsem takhle hledal s virgulí vodu, tápal jsem, chodil sem a tam, napravo a nalevo, v trojúhelníku i v kruhu – proutek v mé ruce se nepohnul. Podle něj tady voda není. Ale já měl své zkušenosti a tvrdil jsem opak. Usoudil jsem tedy, že je moje virgule zralá do důchodu, a uřízl si novou z vrby, která – celá shrbená – své nohy máčela v potoce. Vodu totiž můžete najít jen se dřevem, které na podzim svými listy posypává tekoucí vodu.

Ale i nová virgule zůstala hluchá, němá a slepá. Brblal jsem jako rybář na starého kapra – kapr nebere a virgule netáhne. Najednou mi ale prut skoro vyletěl z ruky. „No vida,“ řekl jsem si a začal hloubit jámu.

Druhý den jsem potřeboval krátký žebřík, šestý den dlouhý. Osmý den jsem měl strach, že vykopu čerta z pekla. Moje studna byla pořád suchá jako vřesoviště v červenci. Ke konci toho dne si zapálím dýmku a kopu dál. Dýmce se moc nechce. Vztekle hodím rýč na dno jámy a – voda vytryskne s takovou vervou, že mi vyrve dýmku z úst. Proud vody stál dobrý metr nad zemí a navrchu tančila má dýmka.

...

Jednou si voda postěžovala, že má stále stejné oblečení. Vzdychala: „Země je na jaře zelená, později se chlubí pestrými barvami a nakonec se oblékne do hnědé a šedé. Moje šaty jsou jen bezbarvé a mokré.“

Mladá bohyně jí odpověděla: „Pro mě za mě, buď si tedy taková, jak se ti zlíbí.“

Voda se začervenala radostí – večerní slunce to vidělo – a od té doby má šatů víc než bohatá nevěsta. Nosí všechny barvy, ale nejraději nebesky modrou a smaragdově zelenou.

...

Náš potok a já se známe odjakživa. Tady jsem se narodil, tady jsem padal do vody skoro tak často jako Jakub Pinca do šnapsu. Tady jsem chodil za holkama, po proudu i proti, tam, kde zrovna rostly nejkrásnější, a ženu jsem si nakonec vybral o tři vesnice dál.

Potok teče za naším plotem, jeho vodou jsme zalévali salát a jiriny, napájeli dobytek, v potoce jsme máchali prádlo, plnili kádě a nechávali zvláčnět vrbové proutí. Dokáže být klidný a mírný, šumící a divoký, úzký a unavený dlouhým suchým létem. V místech, kde voda teče pomalu, se v zimě jeho kraje pokrývají ledem, a když nese kry nebo dokonce staví šedé, divně zprohýbané ledové mosty, člověk si musí dát pozor, aby mu neumrzly uši.

Dřív – už je to hodně dávno – jsem také věděl, pod kterou vrbou, ve které klidné zátocce stojí

koljušky nebo pstruzi, za kterým kamenem se schovávají raci. Ryby jsme chytali drátěným očkem a raky rukou. Dneska by ani nejhoupější kluk nenahodil svoji udici do potoka. Viděl jsem Sprévu pod vysokým mostem ve městě – jak by v té bělavé jedovaté pěně mohly žít ryby?

Přesto na některých místech dřepí rybáři jako vlaštovky na telegrafních drátech, jeden vedle druhého, až je to s podivem. Chlapec od sousedů, dvanáct je mu, rybaří a prosedí polovinu dnů u břehů starých zatopených kamenných lomů, bývalých jílových a pískových dolů, které se staly vodními očima krajiny, a svoji udici do vody neháže nadarmo. Chytá kapry, líny, štiky. Z Hórnikeského jezera, vyprávěl mi, nedávno někdo vytáhl z vody tříkilového candáta. No, já lovcům věřím polovic a rybářům polovinu z půlky. Právě u toho jezera má můj nejstarší vnuk větší altán, té vile o dvou místnostech říkají „bungalov“. Byl jsem tam několikrát, jednou i přes noc. Líbilo se mi to, moc. Ve dne vidíte loďky a čluny, docela obyčejné a taky luxusní, koupe se spousta lidí: tlustá pivní břicha, dívky s tkaničkou kolem prsou a čtvrtinkou kapesníku trochu níž – to neodvracím pohled. Večer se v jezeře houpá slunce. Když se setmí, sem tam zamrká světýlko kvůli vaření nebo komárům nebo jen tak. Přitom můžete být potichu, možná si zazpívat, a na vodě plave měsíc. Je to krásný kousek země, a přece to kdysi byla prázdná černá díra.

Černé díry jsem také viděl, i černou vodu, kterou tam pumpují z břicha země. Můj vnuk mi vyprávěl, proč je to nutné, přikyvoval jsem, ale bylo mi té země líto; jako kdybychom ji zaživa

vyvrhovali. Jasně, kdyby jí nevysávali vodu z cév, horníci by těžili jen bahno a my bychom se koukali do studených kamen.

...

V našem vřesovišti jsem se dříve dobře vyznal, ale už je to tak dávno, že ani nevím, které dívce patřila sukně, za níž jsem tam často jezdíval. Jen si vzpomínám, že rodiče té dívky měli studnu, úplně jinou, než jakou známe tady, a tak hlubokou, jakou jsem nikdy nevyhloubil. Voda v ní byla ledově studená a jasná jako úplněk.

Nedaleko té vesnice byl uprostřed lesa rybník, kulaté oko s řasami ze skřípince a rákosu. Říká se, že rybník tam pořád ještě leží, černé oko zeleného vřesoviště.

Na našich rybnících vlastně není vůbec nic tajemného. Ty venkovské jsou v létě pro husy a pro hasiče, v zimě na nich hrají kluci hokej – o prázdninách od rána do večera – běhají jako blázni a křičí až do ochrptění, úplně jako dospělí, jen se neperou, jak občas vídám v televizi. Lesní rybníky jsou tu zase pro ryby, divoké kačeny a lysky černé. Moc rád sedávám na břehu lesního rybníka, můžu tam být celý den a dívat se. Srnky přicházejí ke břehu, vážky loví nad vodou, komáři si hrají, v křoví na březích a také v rákosu hnízdí zpěvní ptáci, pan labuť se svou chotí vyvádějí svá hnědošedá mláďata, občas jako kámen spadne luňák červený a utluče kačenu. Úplně vzadu, na druhém břehu, před zeleným rákosem stojí jako vyřezané ze dřeva šedostříbrné volavky. Rybáři tvrdí, že jediná volavka spolýká ryb jako celá rodina za rok.

Další z mých vnuků si propachtoval rybník. Chová v něm líny a kapry. Výlov je pro nás jako malé posvícení – je při něm veseleji než u obřích rybníků u Picnja, kde na jeden záťah vyloví tolik kaprů, že by s nimi mohli nakrmit malé město. Na tom, jestli vylovíme hodně, nebo málo, mám také svůj podíl. Mým úkolem je totiž odhánět volavky. Většinou mám u sebe chlapce, sedíme, díváme se a já oběma volavkám, které tam chodí a už mě znají, nechám jejich oběd. To se ví, mám špatné svědomí, že jim dovolím ujídat naše ryby, ale kdybych je odehnal, měl bych jiné špatné svědomí. Někdy chlapec zakřičí: „Dědečku, už zase žere kapra!“ Podívám se dalekohledem a zalžu: „Chytila tlustou vážku.“ Volavka na mě kývne, ví, že kvůli ní sním raději o pět tučných kaprů méně. Takový rybník uprostřed lesa není přeci jen proto, aby člověk naplnil hrnec, ale také aby měl radost ze všeho kolem.

Někdy se přihodí, že z radosti se stane malér. Minulý rok jsme vylovili rybník, a aby v noci nikdo nemohl nakupovat kapry bez peněz, rozdělila si půlka rodiny služby na hlídání. Druhou noc tam pod rákosovou střechou vartovala jedna z mých dcer. Sice už také v cestovním věku, jak se dnes nazývají roky v důchodu, ale dvěma zlodějíčkům – hezky za flígr – by ještě zvládla natlouct příslušný paragraf a správné přikázání z bible. Bohužel, ač důchodkyně, byla unavená a usnula. Probudila se, až když do ní někdo strčil: divoké prase, pro vyděšené oči veliké jako polovina slona. Ale jak se tak naše strážkyně vylekala, vjel do ní vztek a pustila se do chudáka divočáka, jako by to byl její opilostí vrávorající muž. Nebohé prase, překvapené, že na

ně někdo takhle křičí, tluče ho a kope do něj, vyděšeně zafunělo a zmizelo sviňským krokem.

Říká se, že v našich lesích je víc divokých prasat než hřibů, což nejspíš bude pravda. Každopádně na březích rybníků, kde dříve hříby rostly, najdete maximálně jednoho za pět let. Zato tam rostou muchomůrky, že byste mohli otrávit půl Austrálie, kdyby nebyla tak daleko. Ať jedovatá, nebo nejedovatá – dobře roste muchomůrka s červenobílou hlavou v zelené trávě a se sluneční modří rybníka v pozadí vypadá jako z pohádky.

Kdyby nebyla voda, nebe by nevědělo, v čem se má zrcadlit, a modré by byly jen modřiny, pomněnkové oči a vojenská knížka Jakuba Pinci.

...

Řeka, protékající tisíci zákrutami a záhyby nebo také tisíci toky a příkopy celou zemí, zůstává stále stejnou řekou. Lidé říkali: ráj komárů, nebo také: země okurek, ale našli se i tací, kteří mluvili o Blatech ošklivě. Je to ráj.

Jednou celá naše vesnice uspořádala výlet do Blat. Oba pradědové – Jakub Pinca a já – jsme jeli také. Počasí bylo nádherné, takové dny jsou jen mezi posledním senem a prvním zrnem. V Choťbuzi jsme snídali. Správa tam vypadá, jako by právě přitekla z Černého Chlumce a neměla čas se po cestě umýt. Přesto rybáři koupali své háčky ve vodě. Povídám: „Ať jsem Abraham, jestli tady žijí ryby!“ A Jakub Pinca dodal: „Kdyby tu přece byly, nepotřebovali bysme tuk do pánvičky, protože tyhle ryby jsou dostatečně naolejovaný zevnitř i navrchu.“

Cestou jsme viděli elektrárnu, ba že jen zvenčí. Vysvětlili nám, že taková elektrárna vyzunkne půlku Sprévy pro své betonové chladicí věže, nad nimiž stále stoupá bílá pára a dole odtéká voda tak teplá, že by si ryby – kdyby tam nějaké byly – myslely, že jsou v Africe. Ale teplá voda neodteče bez užitku. Vytápí se s ní všechno možné, hlavně obrovské skleníky. „Lidé nejsou hloupí,“ řekl Jakub Pinca a já mu přikývl: „Ne, všichni ne.“ Myslel si totiž, že v těch skleněných zahradnictvích je možné jíst ze stromu i pomeranče a banány. V Lubnjuvě jsme nastoupili do člunu, ženy vřiskaly jako divoké husy na jaře. S Jakubem jsme se posadili úplně dopředu, abychom nemuseli nikomu zírat na klobouk a viděli všechno jako první, i mladá děvčata na dřevěných mostech. Byla jich spousta – mostů a děvčat. Kvůli nim jsme moc neposlouchali lodníka, když vykládal o Blatech. Vysvětloval také, proč hladina vodní cesty není vždy na stejné úrovni. Náš člun totiž občas zvedli ve vodní komoře nahoru, pak zase spustili dolů – všechno dobře promyšlené.

Kanály a toky byly někdy široké a někdy úzké, ale především jich bylo tolik, že si Jakub Pinca po té spoustě vody musel dát u oběda rychle tři frťany. Přitom si vzpomněl na moře a představil si, že místo člunem po Blatech by musel jet lodí přes moře – celé dny voda, nic než voda. To ho tak vyděsilo, že jsem mu okamžitě objednal čtvrtého frťana. Potom jsme pluli dál, viděli hezké louky, pastviny, statky, lesy a další mosty, potkávali jsme jiné čluny plné výletníků i lidí, kteří jsou tam doma: v jednom člunu babička a dvě ovce, v jiném traktor. Jen svatebčany jsme nepotkali,

ani smuteční průvod s rakví. „I ty se dopravují na člunech,“ dodal náš lodník.

Na konci jsme vystoupili tam, kde naše plavba začala. Přemýšlel jsem, jestli znám krásnější krajinu, než jsou naše Blata, a jak to ta Správa zvládne, že nakonec všechny doširoka rozlité vody zas dostane dohromady do správného řečiště.

V noci jsem měl příšerný sen: seděl jsem opuštěný na malinké plastové loďce a plul a plul po Blatech, zpocený strachy, protože jsem zabloudil a nikdy víc už nenajdu cestu zpět z tmavých lesů a prázdných, nekonečných luk k lidem na souši. Ráno jsem se bohudík probudil ve své vlastní komůrce, spustil nohy z postele, šel ke studni a napil se do sytosti vlastní dobré vody. Pak jsem si došel pro barevnou mapu Blat. Viděl jsem, že můj sen nebyl vůbec hloupý. Pokud by totiž někdo chtěl vidět všechno, co je v Blatech krásné, mohlo by se stát, že než projede všechny kanály, říčky a příkopy a pod všemi mosty a lávkami zamává všem děvkám a ženám, narostou mu vousy až ke kolenům.

...

Stojíme na lávce, můj pravnuček a já, a díváme se dolů na potok. Chlapci jsem pověděl, co o vodě vím a co může ten trpaslíček pochopit. Přemýšlel jsem dál a dál, myšlenky pluly v řečišti mých let a na březích stála moje vesnice a zřejmě také svět, v něm země, kde lidé a dobytek a všechno, co roste, žízni a umírá žízni. Je mi těch lidí, zvířat a rostlin líto: bez vody vše strádá a hyne. Říkám si, jak je dobré, že máme naše potoky, řeky, rybníky a jezera, že déšť napájí naše pole, louky a lesy

a nenechá vyschnout naše prameny. Beru svého trpaslíčka za ruku a jdeme domů. Dojdu pro hrnec plný vody z naší studny, piju a dávám napít i chlapci, aby nám oběma dobrá voda dodala kapku zdraví. Aby také on, až bude jednou starý jako já, mohl se svým pravnučkem jít ke studni a pít zrovna tak dobrou vodu. To už možná v našem potoce zase budou okouni a koljušky, kousek dál proti proudu pstruzi a pod kameny raci. A vody dost pro všechny na celém světě. Jen lidé musí být rozumní.

Jurij Brězan (* 9. 6. 1916 Worklecy – † 12. 3. 2006 Kamjenc) Jeden z nejvýznamnějších lužickosrbských spisovatelů 20. století. Psal také německy, proto bývá řazen i mezi německé spisovatele. Napsal a vydal řadu románů, povídek, knížek pro děti a několik sbírek básní, často s autobiografickými rysy. Jeho dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků, mj. také do češtiny. Nejznámější z českých překladů jsou jeho romány Krabat (česky 1982) a Obraz otce (česky 1987). V roce 2016 vyšla obsáhlá kniha Dietricha Šoltý o jeho životě a díle Jurij Brězan Leben und Werk. Prozaické miniatury Příběhy o vodě, na rozdíl od většiny Brězanových prací, vyšly pouze německy. V roce 1986 je pod názvem Geschichten vom Wasser vydalo berlínské nakladatelství Neues Leben. Brězanovy Příběhy o vodě v českém překladu Milana Hrabala a Ilony Martinovské v roce 2016 vydala Městská knihovna Varnsdorf. Barevnými ilustracemi a černobílými pérovkami vyzdobila lužickosrbská malířka Isa Bryccyna. Vydání knihy podpořil mj. Česko-německý fond budoucnosti.

O ŽELVĚ, KTERÁ NEUNESLA TÍHU SVĚTA

Dnes už všichni vědí, že Země je skoro dokonale kulatá a obíhá jako jedna z osmi planet kolem své mateřské hvězdy – Slunce. Podle prastarých indiánských legend však svět kdysi plul v nekonečném, jako deska rovném oceánu na hřbetě obrovské mořské želvy. A věřte mi to, nebo ne, ono tomu tak skutečně v dávných a ještě dávnějších dobách bylo. Jak říkám, věřte tomu, nebo ne, ale pokud mi to věříte, čtěte pozorně dál, neboť vám teď povím, jak se přihodilo, že naše planeta získala svůj kulatý tvar a ta velká mořská želva, která na svém krunýři nesla všechnu tíhu světa, se navždy potopila do hlubin oceánu.

Ta želva totiž kdysi uzavřela s Bohem Stvořitelem gentlemanskou dohodu. Za to, že ponese na svých zádech celý svět, byla obdařena věčným životem. Navíc si mohla podle libosti plout, kam se jí zachtělo, a vzdálené jí měly být všechny starosti, které tížily ostatní stvořené bytosti. Byla svobodná, nesmrtelná a mohla si dělat, co se jí zrovna zamloulo. Jen jednu věc měla od Stvořitele zakázanou: měla dovoleno plout pouze po mořské hladině a nikdy, za žádných okolností, se nesměla potopit do hlubin oceánu.

Tak si ta želva žila v krásném, tyrkysově průzračném moři plném zářících medúz a modrých ryb. Štědré slunce jí zahřívalo dlouhý krk a hlavu, obrovitá vesla jejích předních nohou pomalu rozrážela vodu a želva si bezstarostně plula sem a tam širým mořem jako velká a nezničitelná oceánská loď.

Jenže jak už to bývá u těch, kteří mají kromě bídy a starostí všeho dost, začala se ta želva po čase pekelně nudit. Když jednou uviděla na obzoru růžové delfíny, jak v záři zapadajícího slunce dovádějí v zlatočerných vlnách a náhle, na zahvízdání toho nejstaršího, jedním rychlým zavlhnutím těla mizí pod hladinou a na rozloučenou jí ještě rozpustile mávají svými ocasy, začala jim želva závidět. Nejdřív jen tiše, a pak už docela nahlas. Ta nesmrtelná želva se začala hořce litovat a hledat na svém osudu všechny možné mouchy. „Ach, já nešťastnice,“ naříkala svým hlubokým, chraptavým hlasem, „ostatní se radují, skotačí ve vlnách, potápějí se a drbou si břicho o mořské dno, a já se musím pomalu plácet tady nahoře, a ještě nést na zádech takové břímě. Achich ouvej, mám já to život!“

Tak si zoufala ona nesmrtelná želva; plakala přitom, až se celá třásla a nahoře na světě to její nařikání znělo jako zlověstné volání přímo z nitra země, navíc doprovázené mocným zemětřasem. Ten pláč totiž rozechvíval i její kostěný krunýř, a bylo to, jako když dnes při zemětřesení do sebe narážejí zemské desky. Pozemšťané si tuto věc vyložili jako předzvěst blížící se katastrofy a na celém světě zavládla velká panika.

Bůh Stvořitel si brzy všimnul, co se dole na zemi děje, a měl se želvou velmi důrazný pohovor.

„Takhle ty odplácíš moji dobrotu?!“ řekl jí hněvivě. „Pověřil jsem tě tak důležitým a odpovědným úkolem, se kterým navíc nemáš skoro žádnou práci, k tomu jsem ti daroval život věčný, a ty mi tu bulíš, jako bych ti nařídil celý ten tvůj nesmrtelný život krájet cibuli.“

Ale želva si dál umanutě trvala na svém a i před Bohem Stvořitelem pokračovala ve své lítanii: „Kdybys mi uložil krájet tu cibuli, bylo by mi líp! Ani se nemůžu potopit pro něco chutného k snědku! Ostatní si loví stříbrné sardinky, okusují barevné korály, a já abych tady nahoře čekala s otevřenou pusou, co mně do ní samo vpluje. A tamti na mém hřbetě jsou taky k nepřežití. Věčně se škorpí, křičí na sebe, dupou, a dokonce se naučili střílet po sobě ostré šípky a házet oštěpy, které se mi zabodávají do krunýře. Jen počkej, za chvíli mi z toho všeho změkne krunýř, což se nemocným a nešťastným želvám běžně děje, a tamti budou mít po pevné půdě pod nohama.“

„Tak už dost, ty hloupá želvo!“ okřikl plaza Bůh Stvořitel, který už nemohl ten želví nárek déle poslouchat. „Proč by ses asi tak měla potápět za sardinkami a korály? Vždyť jsi nesmrtelná a nic jíst nepotřebuješ! Pokud to děláš, tak jen z čirého rozmaru, nic víc. A tamti na tvém hřbetě mě také trápí, nemysli si. Ale chovají se tak i proto, že jsou na rozdíl od tebe smrtelní a život jim sám od sebe přináší mnohá trápení a nesnáze.“

Tak mluvil Bůh Stvořitel a pak ještě dlouho promlouval želvě do duše, aby přestala střechkovat a chovala se tak, jak má. Želva nakonec po tomto sáhodlouhém kázání přislíbila, že se zkusí polepšit.

Chvíli opravdu sekala latinu, ale pak jednoho dne připlavala do míst, kde se pod hladinou rozpínal velký korálový útes. Želva se celá blahem zatetelila, protože takovou krásu ještě neviděla. Tam dole, to byl rej barev, víření a radostných her. Pestrobarevné ryby se proháněly mezi korálovými útesy, na nichž seděli mořští ježci s dlouhými bodlinami a malí ráci s klepítky natahujícími se po světélkujícím planktonu. Drobné chobotničky se tu dvořily medúzám a sasankám a malé rybky klauni tančily kolem nich jako na maškarním plese a dělaly přitom pitvorné obličejy. A dole na bílém písku na to vše bez hnutí hleděly křiklavě modré hvězdice a velké mořské mušle, staré jako sám svět.

Želva na to vše bez hlesu hleděla a dostala takové nutkání být aspoň chvíli účastna tohoto karnevalu radosti, že už svoji touhu nedokázala ovládnout.

A protože zároveň viděla, že si Bůh Stvořitel ve své nebeské pracovně právě dává dvacet, nelenila, mocně zapádlovala svými předními nohama a zmizela ve vteřině pod hladinou. V té chvíli také nastala nahoře na zemi strašlivá potopa, kterou jen málokterý ze suchozemských tvorů přežil.

Když se Bůh Stvořitel probral z dřímoty a viděl všechnu tu zkázu, velice se rozhněval. Protože však byl moudrý, rychle ovládl svoji prchlivost a začal trpělivě přemýšlet, jak uvést věci zpátky do pořádku. Přitom si uvědomil, že to vše je taky tak trochu jeho vina. „Neměl jsem ji obdařit tou nesmrtelností a nekonečně bezstarostným životem,“ brumlal si pod vousy. „Kdo nepozná bolest a soužení, nemůže si ani užívat radosti. Šťestí

a neštěstí jsou dvě strany těžce pozemské mince, to jsem si měl uvědomit dřív.“

Tehdy se také Bůh Stvořitel rozhodl, že už nikdy žádné bytosti nedopřeje život věčný. Tedy aspoň tady dole u nás, protože tam nahoře to funguje zase ještě trochu jinak, ale to už je úplně jiná pohádka...

Zatím se želva radovala z bohatého podmořského života, dalo by se říct, že se přímo přejídala tím zakázaným ovocem z věčně rozkvetlého korálového sadu. Jednou barevné útesy přilákaly krásného želvího mládence. Jakmile ho naše želva spatřila, ihned se do něho zamilovala a želví mládík její city opětoval. Nějakou dobu spolu bok po boku, krunýř po krunýři, blaženě proplouvali podél útesů, které teď měly sladce malinovou barvu ranních červánků, a po čase ta naše želva snesla jedno maličké, takřka dokonale kulaté želví vejce. V těch dobách totiž želvy snášely svá vejce jen tak volně do vodního sloupce. Želva si s tím svým lehkým plovoucím vajíčkem hrála ve vlnách a v podmořských proudech jako s bílým pingpongovým míčkem a byla šťastím bez sebe.

Tehdy však konečně zasáhl Bůh Stvořitel a učinil veliký zázrak. To maličké, takřka dokonale kulaté vejce se naší želvě přímo před nosem začalo náhle nafukovat a zvětšovat jako plynový balonek. Za chvíli už to byl velký létající balon a rostlo dál a dál. Začalo tlakem svého růstu vytlačovat všechnu vodu i s mořskými živočichy a měnit svět kolem sebe k nepoznání. Jeho křehká skořápka pomalu tvrdla v pevnou zemskou kůru a žloutek uvnitř se měnil ve žhnoucí zemské jádro. Tak vznikl nový svět, který už měl kulatou podobu naší

mateřské planety, i se všemi světadíly a oceány, které je obklopují.

A v jednom z těchto oceánů zůstala naše želva dočista opuštěná. Přišla o své vejce a také jejího milého zavál ten nový, změněný svět neznámo kam. Želva konečně poznala, co je to opravdový žal. Hořce plakala, ne už z nudy a rozmaru, ale z naléhavosti opravdového pozemského trápení. Tehdy ji také Bůh Stvořitel připravil o nesmrtelnost, ale na oplátku jí daroval dlouhý, předlouhý život, aby měla ještě moře času uzdravit bolavé srdce a zažít znovu i to hezké, co život na naší planetě přináší. Od těch dob jsou také tito okrunýřovaní plazi dlouhověkými živočichy a jako nestárnoucí rytíři v kostěném brnění křížují oceány i několik set let.

Tak i naše želva na své dlouhé oceánské pouť poznala ještě mnoho šťastných chvil a snesla spoustu takřka dokonale kulatých vajec, z nichž se tentokrát už vylíhly malé želvičky – její milé děti. Na svoji dávnou bolest však nikdy úplně nezapomněla a v očních koutcích se jí po celý život třpytily dvě velké slzy. Proto i dnes o člověku, který je smutný a roní velké slzy, říkáme, že pláče jako želva.

V jedné věci však naše želva své chování dočista změnila. Nesnášela svá vejce už jen tak volně do vody, ale vylézala za temných nocí z moře na suchou zem a zahrabávala je hluboko do pobřežního písku, aby ji už o ně nikdo nemohl připravit, i kdyby to měl být samotný Bůh Stvořitel. A od těch dob to tak po ní dělají i všechny ostatní mořské želvy.

Tomáš Lotochí (1977) Redaktor a kmenový autor Herberku.*

Káťa & Škubánek

NÁÚSTEK NADKOLENÍ NOVÉHO POKOLENÍ

všechno klouže
venku ema se plouže
skrže louže
jež pokryly
celý svět v dohledu
uložily život do ledu
třpytivého krasohledu
to je ale třpytno
až oči z toho slepnou
jak ty kaluže
že... emane?!

další úsek přes zamrzlou louži
eman na náledí se rmoutí a souží
jak polední tmy
bože... to to klouže...
i tu kaluž rozmrzelost dohřála
in nuce – ema spráskla ruce
a dostala úžeh
rozpálila se v mžiku jak tropické slunce
její oční sítnice
eman tak tak vybral smyk
a ubíral se dál
v dalším lehu zákop
ema ho odfoukla
dál těla jen o sebe se tloukla

v lesní ložnici
v oční sítnici
v obálce signální obláček
koláček do úst é em áček
svět mapa hraček
nehledej v tom háček
czech tek žeh
lávou se láduje
double spojení
nad koleny
nového pokolení
dírou v plotu
zdvojení konejšivé
kojení kojotů

náústkem úzu bezuzdnost
volá nús o pomoc
tenzí tonoucího tónu
tonus tenze
u zdi nářků
rap ukousl si ret
to je happy
náustky akrylové tyče čepy
nahatý
povzdech ve zdech echolokace
myslím tedy sen...
nahé nomenklatury omen
šplhounů vysokohorská túra

*démon amen cma
ľudmi sme sa stali
(kristián)*

jakživ změna eman ema
onoma

jakživ
bod v najhlbšej potope
asi ako automatmi na popol
o pol
(čura)

ema je změna
 emino chmýří
 všemi směry míří
 eman se čepýří
 vichřice víří
 má netopýří
 uši v hmoždíří
 hluchu
 toho postpodzimu
 to v lese vášně vážně za/vonělo
 jen co se eman vypletl ze změti údů
 ihned je v čudu...
 za lesama
 ema je zase v čoudu sama
 jinak by to ani nebyla ona
 dýmka maskovaná za obraz
 dva tři
 obláčky dýmu
 zatačky za mraky...

na tebe se třpytí
 káží cestu niti
 ema letí na nich
 eman náhle utich
 sněhová loutka louka
 hbitě se chytá nitě něhy
 všude bílo
 všude sněhy

zimo polet' za mnou
 uchyt' přízi jemnou
 jak krajku
 upřed' mi z lásky stříbrnou nit
 sněhobílé krajiny
 signální obláček

to je tím
 že cestou necestou
 pozdržel emo
 kojetín a petržel
 kozí kněžky
 a kokoti kohouti
 a mech
 a na mechu mecheche
 hihi hi-fi che che che...
 na necestě žestě
 fuzz
 ještě že ještě
 nepoužívají porodní kleště

ještěže ještěr
 neužil čelistní kleště
 ještěže ještě
 zmizel do deště
 jak plyn
 geist v něm
 zážehem hnaný
 požehnaný
 hráč na kosu
 binární štěrbiny viny
 hráč na osu
 double agent dg 295

symetrií osy rýha rovnováhy
 virtuální virtuos os

(virtuos, z lat. virtuosus = znamenitý; virtuální = možný, potenciální, domnělý; latinské slovo virtus od vir = muž; ekvivalent řeckého areté = zdatnost – ctnost z dat/a/báze; u Aristotela potentia, tj. potence → samohláskový skluz udělal z mužnosti možnost; potence je možností, pikantní na tom je, že Akvinský považuje potenci za protipól AKTU. Ten považuje za USKUTEČNĚNÍ, patrně nutností; no fuck, v psychoanalýze není aktem něco jiného než to, ale emo --- tam je emoce substrukturou afektu)

co znamená toto emo?!
 ptá se eman emy
 eman neví
 je
 jí
 slovo emoce si s ním hraje
 na praštěného uretymologa nelogického
 podivný česnekový ethyl
 v plamen temene se mu vpil

tak já ti to teda... ema jinak nedá...
 vyšla jí naproti emoce
 jak pomocná ponocná
 emoce posla
 z latinského ex movere = vyjít... hnout se!
 ema eva na adama emana
 přilehla břichem
 přikryla se smíchem
 emoce sama
 ema doma

nemůže si pomoci
 v loži se nesouží
 emanovi slouží
 eman se s/ní sloučí
 v ohnivé louči
 ani eman už se nesouží
 a souloží s louží...

emo – co si... tam uvnitř... počnem?
 emane neblbni a pojd' ven...
 fofrem!!!

hoří! obláčková drť
 tíhne ke zlehčování
 eman do emy drc
 nemá stání
 běží strání
 emanův stín
 když tu znenadání
 překříží mu necestu
 eminy letící dýmky silueta
 až k patě pachu spojení
 na rohu kruháče dva naháči tančí
 v bezcestí štěstí
 říká emě eman jemně
 jsem jen duch chodce
 důchodce
 jdoucí dál do kopce
 tato dýmka je plná otázek
 ema se slabikářem je hezký obrázek

(tato zdánlivá nedýmka se nemůže vyprostit ze svého tvaru, tato dýmka je oproštěna od pomluvy, tato dýmka je burning out)

prchlá
jak vzpomínka prchá
česneková vůně prchlá
stává se prchlivou i dýmka
zmizela jak dým
pod sněhovou peřinou
není tu

(„prchlá jak dým, když dohoří, projížďka na
moři...“)

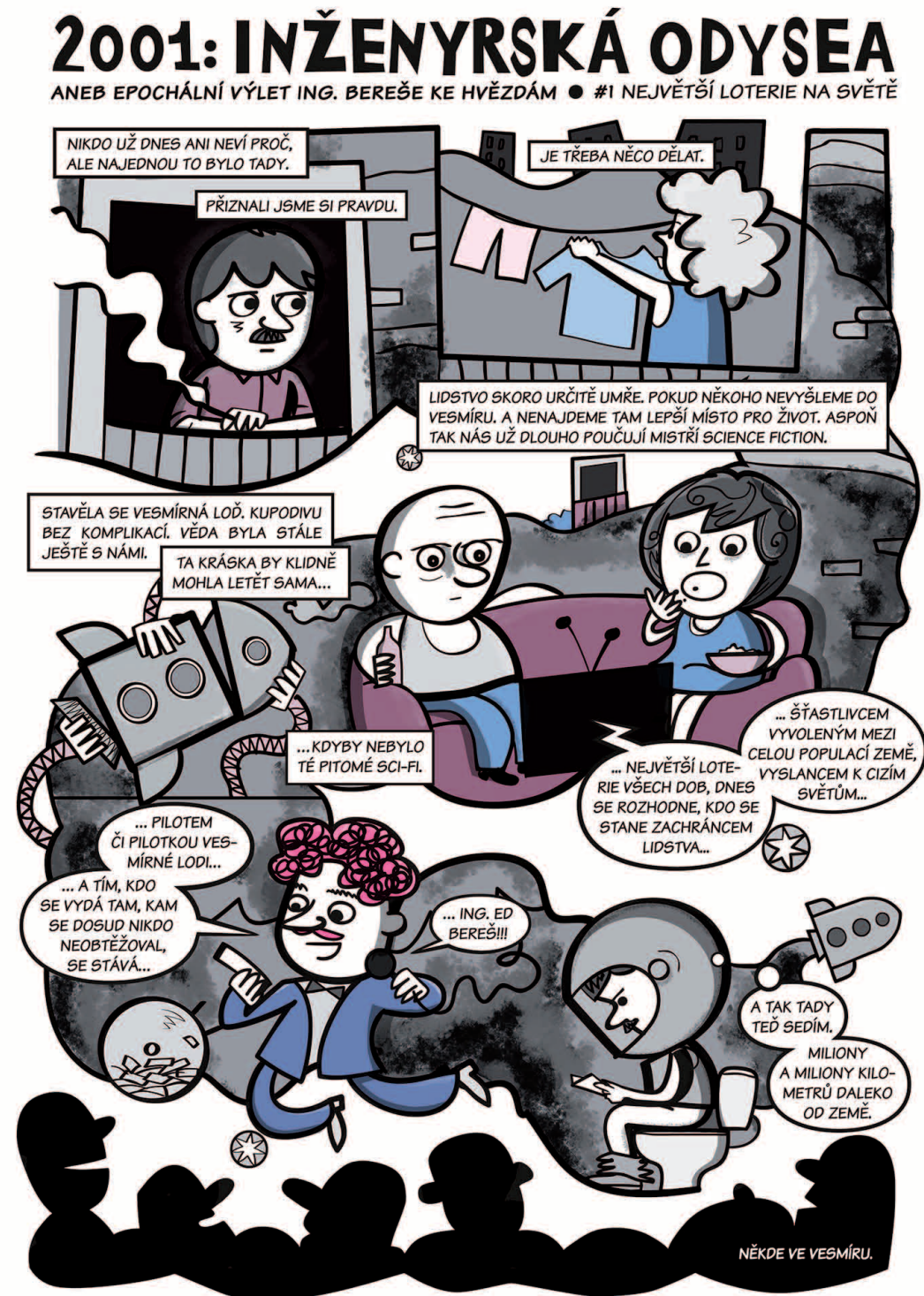
tato dýmka se jen tak tváří
že to není ona
protože není zapálená
tato dýmka je alios

(latinské jméno česneku *Allium* se zpočátku
psalo pouze s jedním „l“, tedy *Alium*; toto slovo
je etymologicky příbuzné se slovem *alios* = jiný,
cizí, jediný; česnek je alogamní lilie; alogamní, tj.
cizoprašná – z *alios* = jiný, jediný, celý, kompletní
+ *gamos*, což je spojení samčí a samičí gamety;
gameta je spermatická buňka; *gymnos* = nahota
gymnastické funce fuckce)

à propos
smích je virtuos...
obraznost
svolávací znamení svolně zvací
souznění dvou (si) souzených

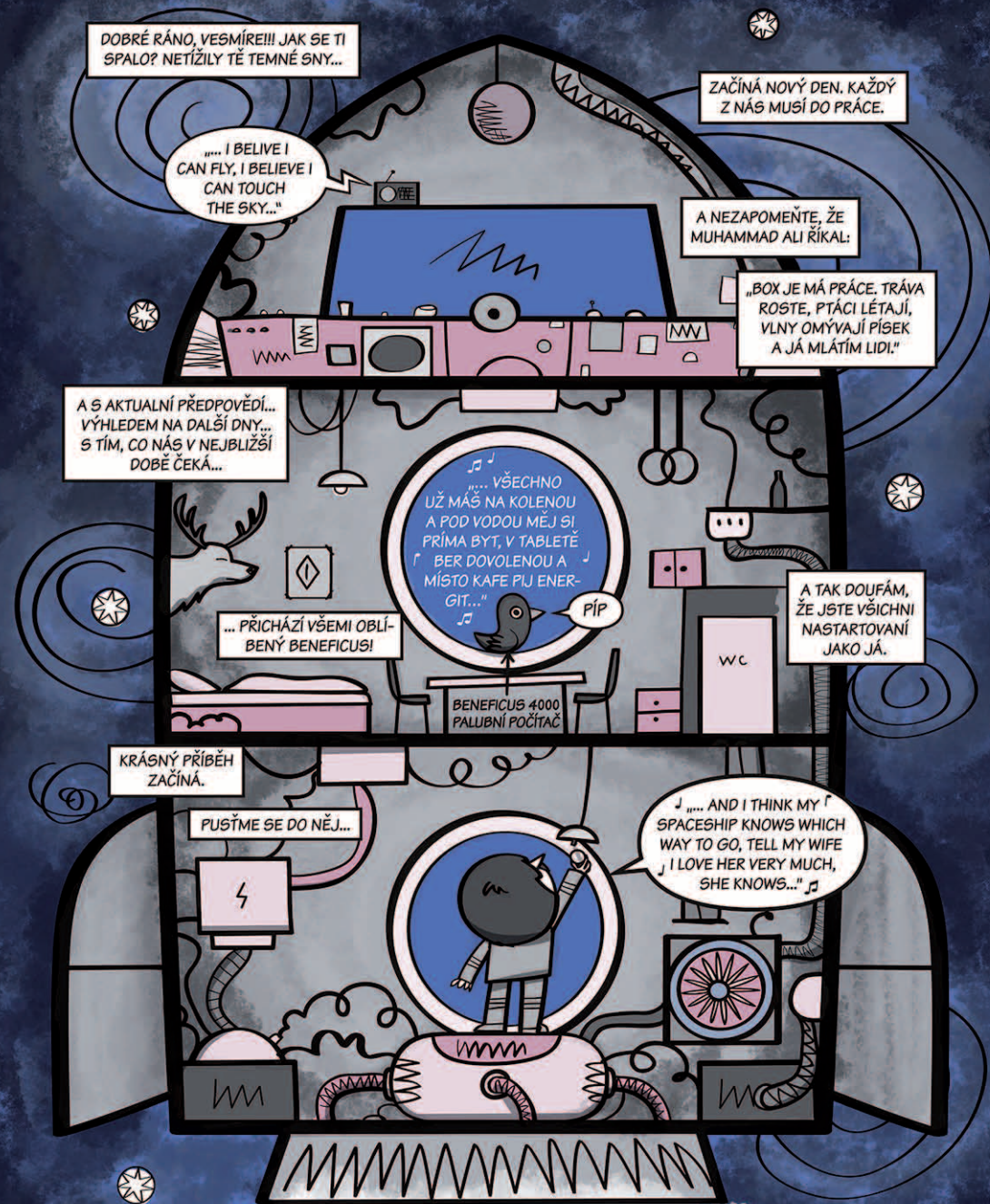
Galantní agapé básnivý dialog v žánru přírodní
lyriky pro děti a chuligány spolu vedli Luboš Vlach
a Kateřina Benešová

Kateřina Benešová (* 1984) T. č. mateřská dovolená (dcera
Ami), žije v Rašově. **Luboš Vlach** (* 1958) T. č. redaktor časopisu
Dno, žije v Brně.

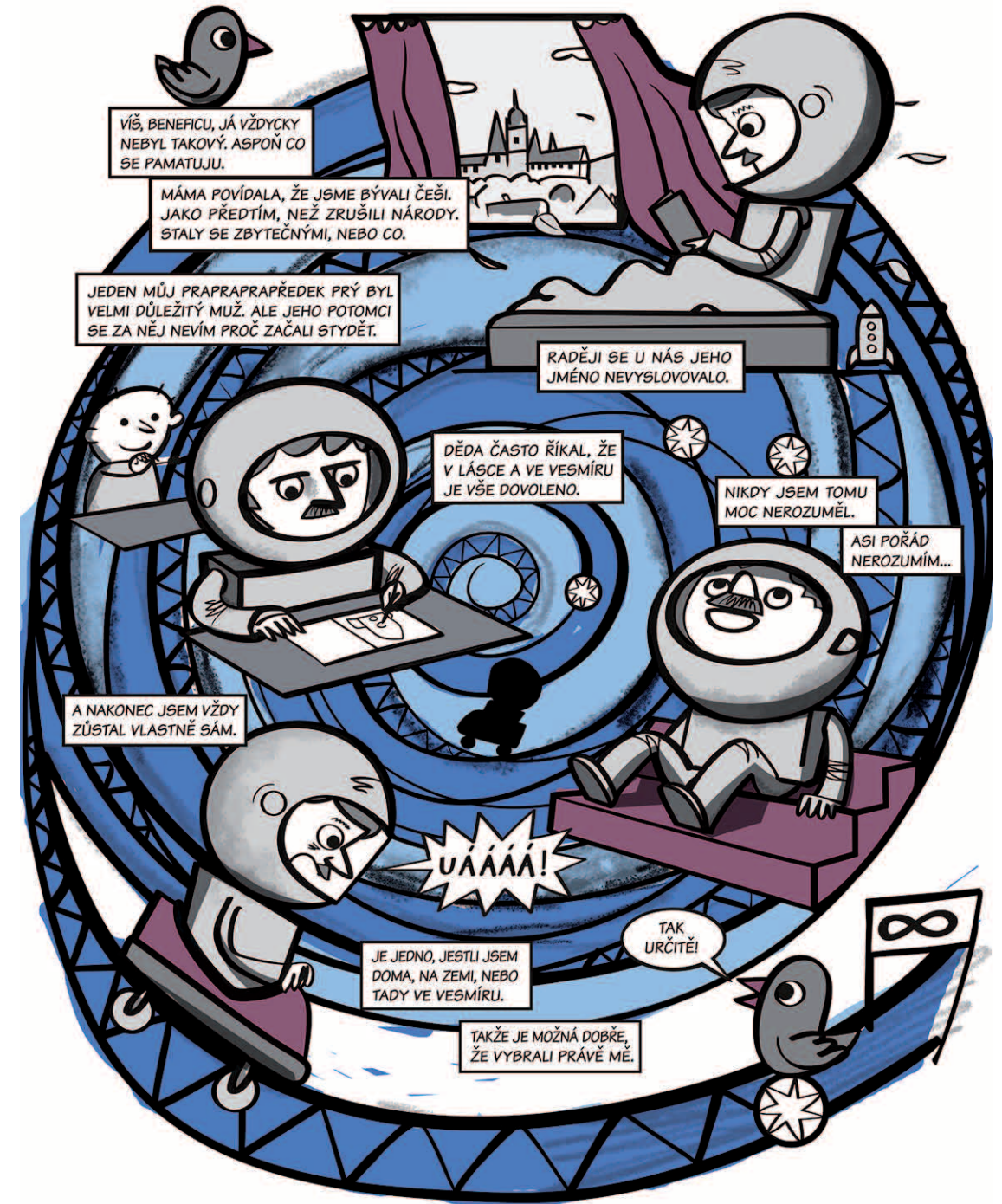
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #2 DOBRÉ RÁNO, VESMÍRE

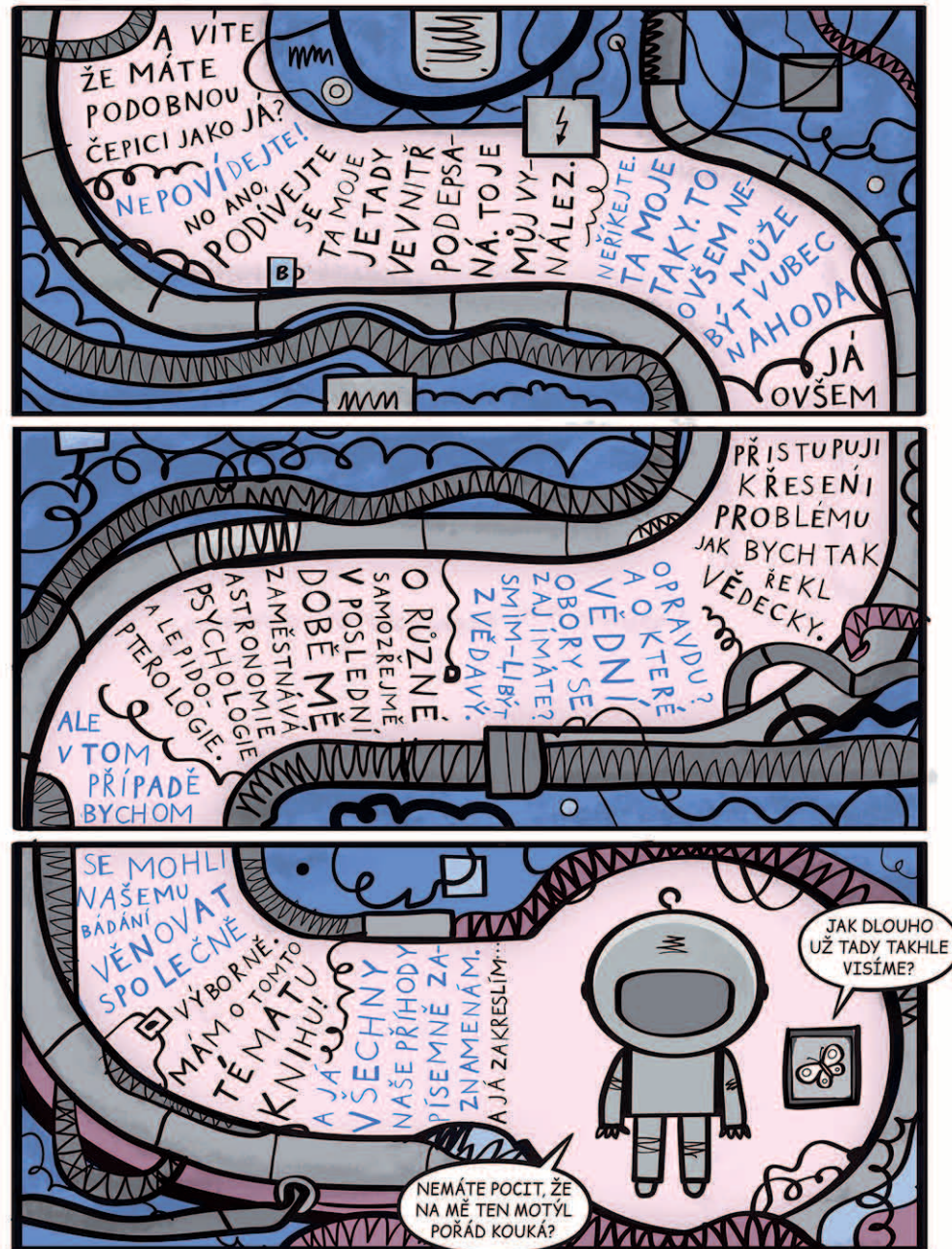
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #3 MY NAME IS BEREŠ, ED BEREŠ

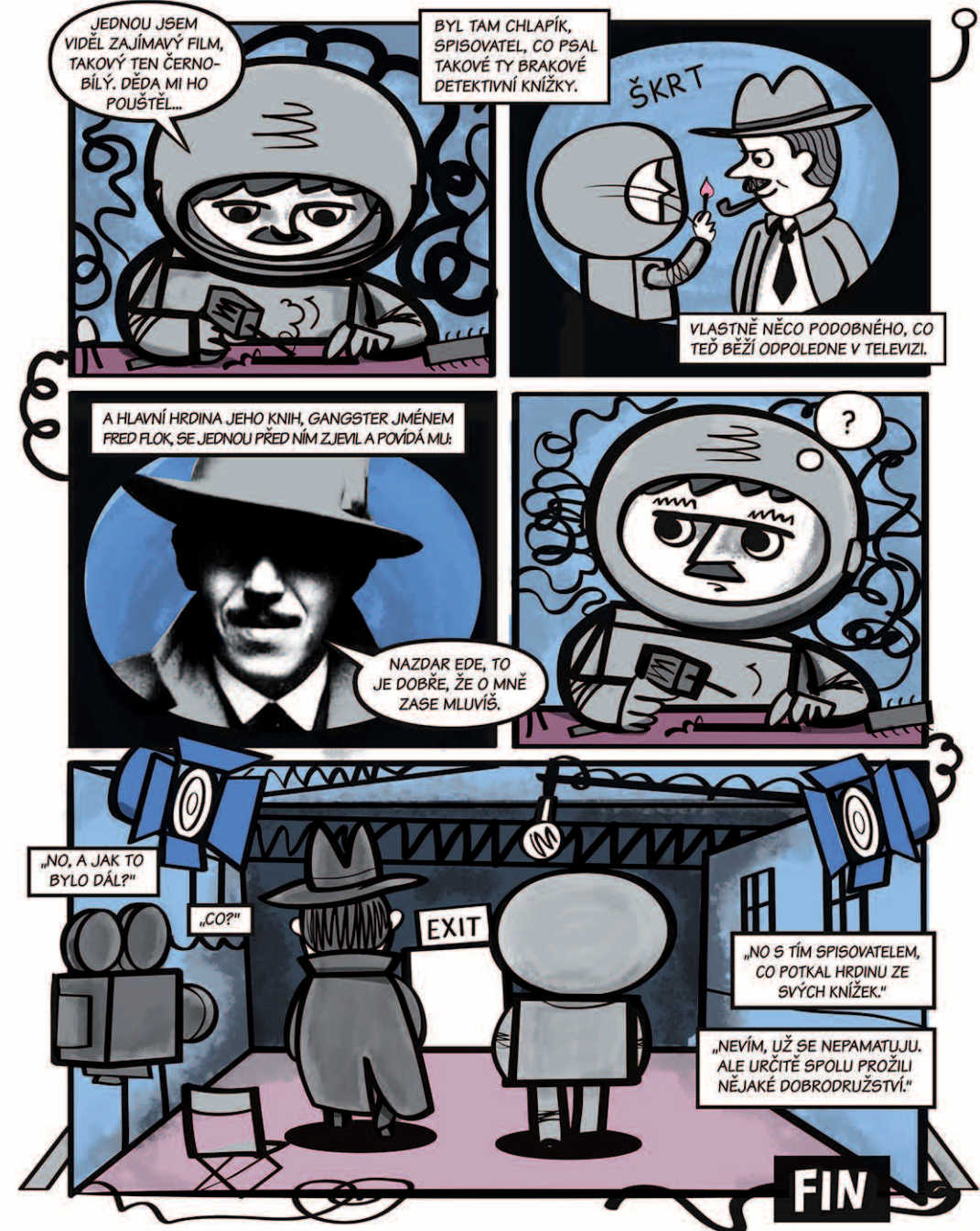
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM ● #4 SKAFANDR A MOTÝLEK

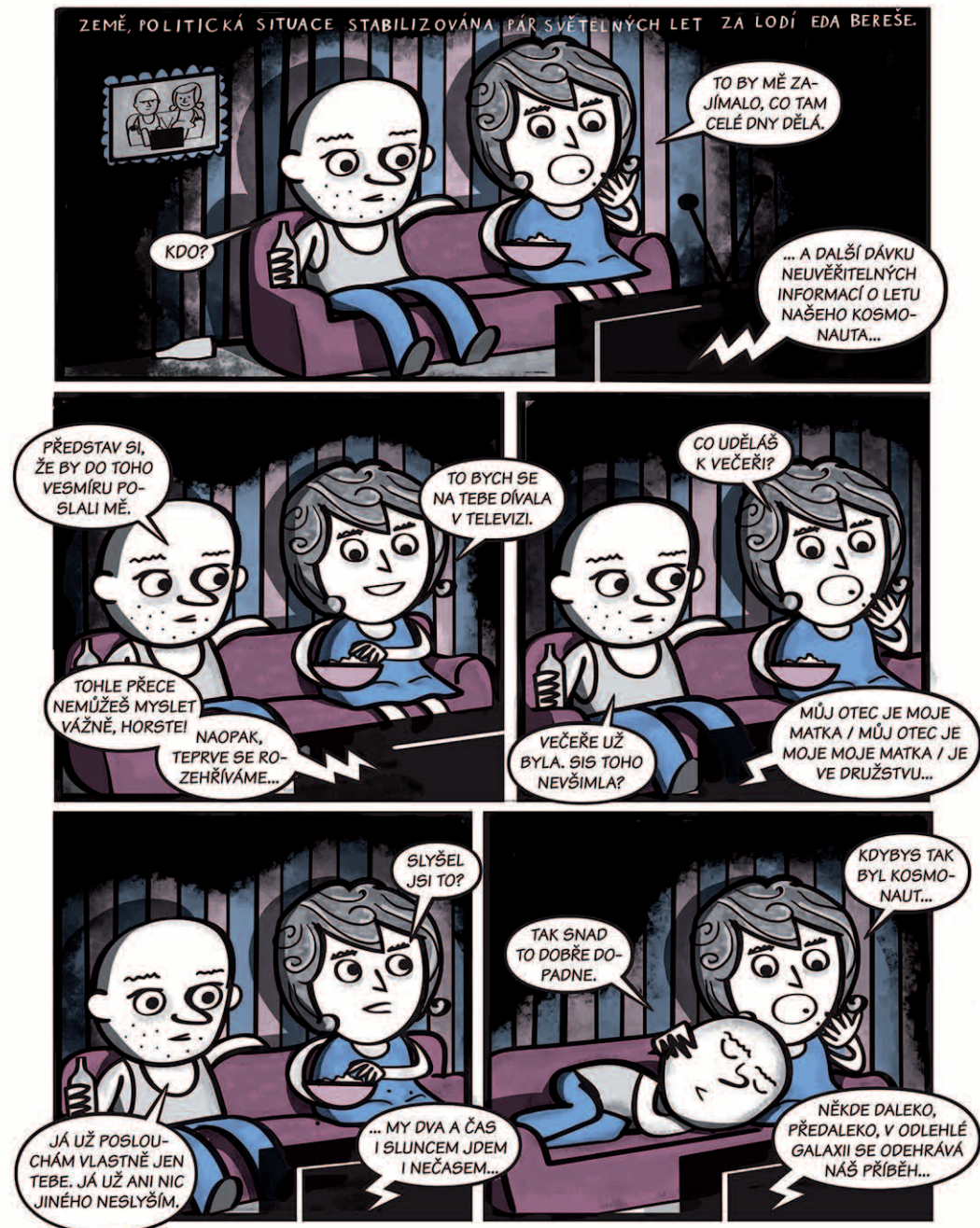
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM ● #5 TĚŽKÝ ŽIVOT KOSMONAUTA

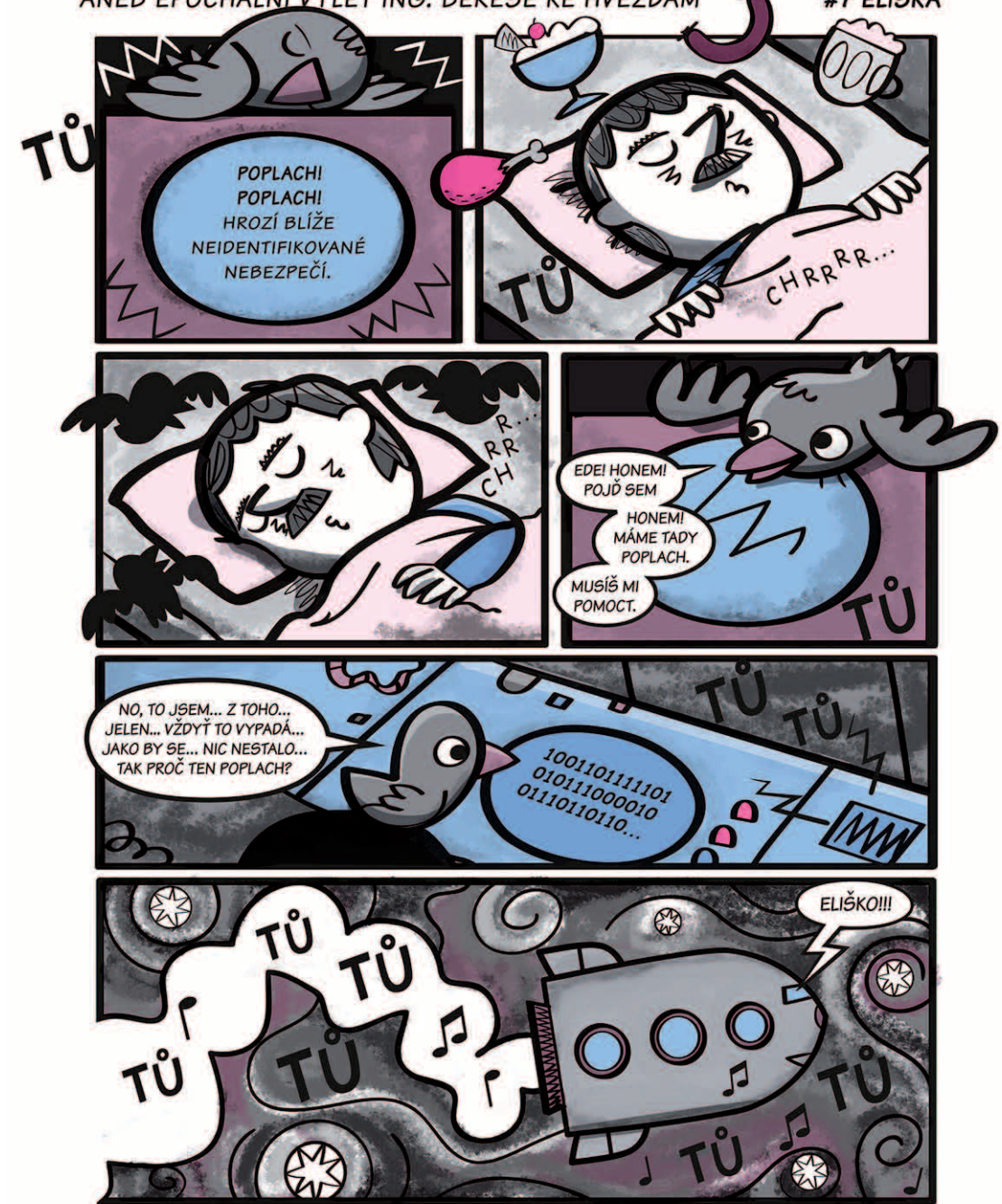
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #6 MEZITÍM NA ZEMI

2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #7 ELIŠKA

2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #8 BEREŠŮV ŽIVOT ZVÍŘAT – 7. DÍL

☸ VESMÍR JE PRŮ KONEČNÝ. MOŽNÁ. ROZHODNĚ DOST PRÁZDNÝ. PLNÝ VAKUA. MEZI NÍM ŽIVOT. MŮJ ÚKOL BYL CELKEM SNADNÝ. NAJÍT SPRÁVNÉ MÍSTO. PLANETU VYKAZUJÍCÍ SE URČITÝMI POMĚRY PLYNNÝCH A JINÝCH LÁTEK, ZAJIŠTŮJÍCÍCH PŘI KONKRÉTNÍ KONFIGURACI ZALOŽENÍ NOVÉ CIVILIZACE. NO NOVÉ... MÝM TAJNÝM PŘÁNÍM JE SETKAT SE SPŘEDSTAVITELEM JINÉ KULTURY. POZNAT NĚKOHONELIDSKÉHO. TENSTEREOTYP V LIDSKÝCH POVAHÁCH A TYPECH. TA PŘEDVÍDATELNOST, SPOČÍTEATELNOST, ODVODITELNOST. TADY JE JEN MALÝ VÝBĚR.

NAVZDORY TEORIÍM O EVOLUCI NĚKTERÉ VĚCI SE PROSTĚ NEMĚNÍ.

POŘÁD NÁMI VLÁDNOU PUDY, NEJVÍCE TY SEXUÁLNÍ A SEBE ZÁCHOVNÉ. I DÍKY TEORIÍM O EVOLUCI JSME

SE NAUČILI MLUVIT O SVÉ CIVILIZOVANOSTI.

MÁM RÁD UPŘÍMNOST PRAČLOVĚKA. I TOHO SOUČASNÉHO.

PRAČLOVĚK POTŘEBOVAL PŘEŽÍT. POTŘEBOVAL SE MNOŽIT.

PRAČLOVĚK SI VÁŽIL ŽENY. BYL MATRIARCHALISTOU.

ŽENA TEHDY URČITĚ BYLA ČLOVĚK. NĚKDY I VÍC NEŽ TO.

ŽIVOT JE JEN OTÁZKOU PRIORIT.

EKONOMICKY REDUKOVATELNÝ NA

DVOJICI VZTAHŮ „DÁVEJ-BER“. KDYŽ BEREŠ, MUSÍŠ TAKY DÁVAT. KDYŽ DÁVÁŠ, MĚL BYS TAKY BRÁT. JÁ SE JMENUJU ED BEREŠ. ALE PŮVODNĚ

JSME SE JMENOVALI JINAK. DÁVÁŠ TO NEBYLO...

DLOUHO JSME, MY LIDÉ, BYLI DOST PŘÍZEMNÍ. DRŽELI JSME SE PŘI ZEMI. HVĚZD JSME SE BÁLI A VZHLÍŽELI K NIM. BYLY JAKOBY NA DOSAH, A NEDOSAŽITELNÉ. PAK JSME TAM VYSTŘELILI PSA LAJKU. PAK GAGARINA. NAKONEC EDA BEREŠE. PŘÍZEMNOST NÁM ALE ZŮSTALA.

HESLO MODERNÍCH OLYMPIÁD ZNĚLO:

„NENÍ DŮLEŽITÉ ZVÍTĚZIT, ALE ZÚČASTNIT SE“ ALE NOTAK,

VŠICHNI VÍME, ŽE OLYMPIÁDY BYLY ZPOČÁTKU HLAVNĚ

ARÉNOU POLITICKÉ REPREZENTACE A POZDĚJI TRHEM KOMER

ČNÍCH ZÁJMŮ. SAMOZŘEJMĚ, ŽE JE DŮLEŽITÉ ZVÍTĚZIT.

SOUTĚŽIVOST NÁS ŽENE STÁLE DOPŘEDU. A HLAVNĚ DÁL.

JO ŽENY TO JE ALE TÉMA. A TO NEŘÍKÁM JENOM PROTO, ŽE JSEM

MUŽ. ASPOŇ DOUFÁM. ALE TYHLE FEMINISTKY. ČLOVĚK MOC

NEVĚDĚL, CO SI S NIMI POČÍT. NEJDŘÍV SE JIM SMÁLI.

PAK UŽ NE. JENOM DRÁŽDILY MUŽ

EGO. A ZÁROVEŇ VÁBILY. CHTĚLI

VĚDĚT, O CO JIM DOOPRAVDY JDE.

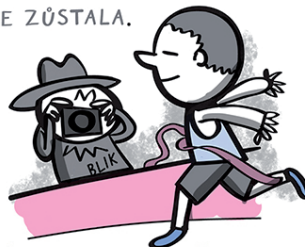
VYPRAVEČ. POSTAVA SKUTEČNÁ I NESKUTEČNÁ. OD OHŇŮ PRIMITIVNÍCH

KULTUR UŠLA CESTU AŽ DO POČÍTAČOVÝCH HER. VŽDY SE MUSEL

NAJÍT NĚKDO, KDO ZNAL PŘÍBĚH. KDO VĚDĚL, JAK JE USPOŘÁDÁN

A KUDY SE MUSÍ ODVÍJET. VŽDYCKY TO BYLO TŘEBA. A BUDE. ASI

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ STVOŘENÍ (I STVOŘITEL) VŠECH DOB!

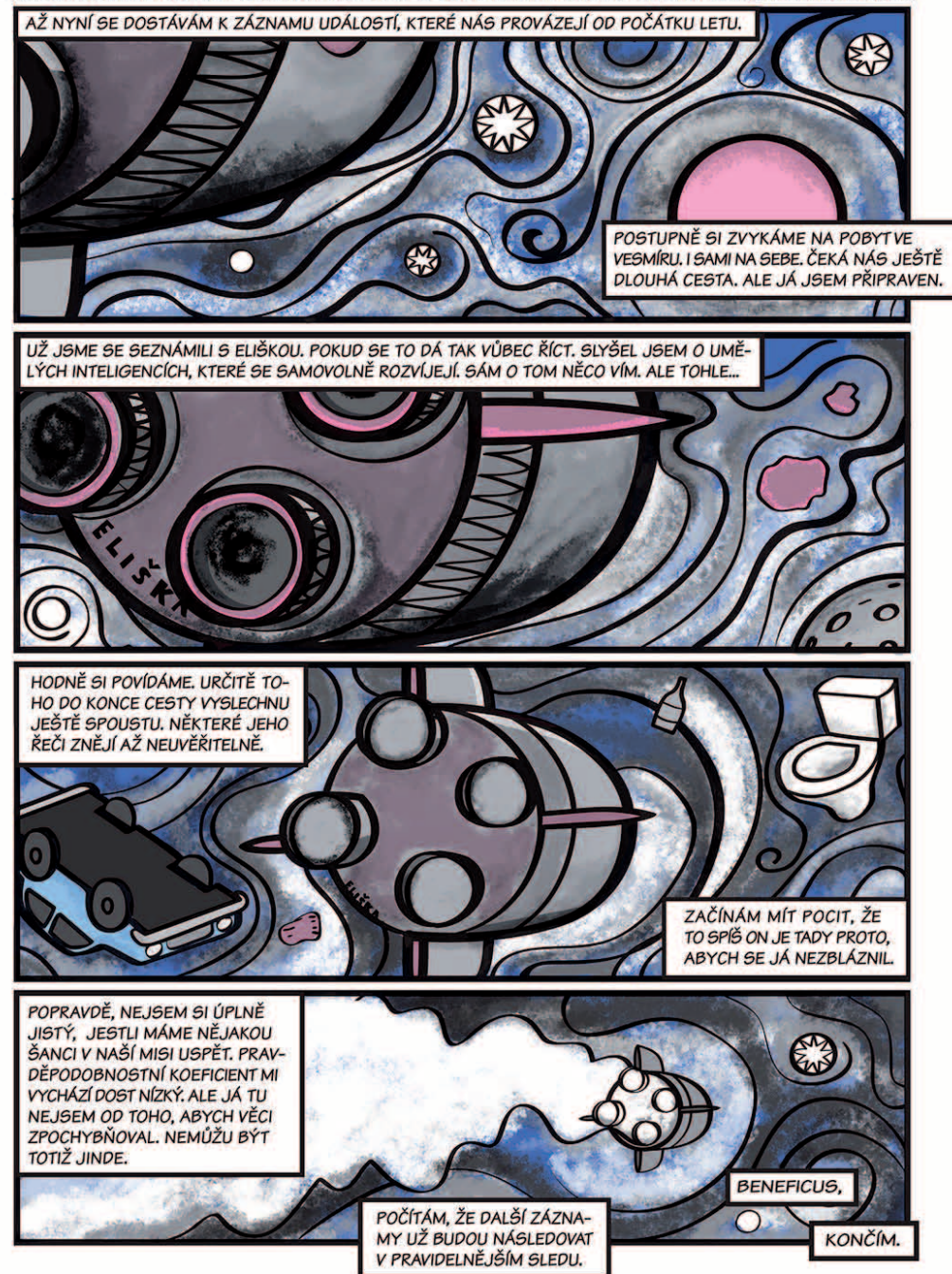
2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING. BEREŠE KE HVĚZDÁM • #9 JAK SI OSEDLAT VESMÍRNOU LOŽ

2001: INŽENÝRSKÁ ODYSEA

ANEB EPOCHÁLNÍ VÝLET ING BEREŠE KE HVĚZDÁM • #10 KAPITÁNŮV DENÍK, VESMÍRNÉ DATUM 29. ÚNORA 2020.

Pavel Šuhájek

...

chtěl si šlapat na jazyk koktat vložit stenografii ticha
zlámat si ruce do polední sirény
ale nemohl si pomoci
ani když na dvorku zakrákala první letecká mina
a ona ukryla se za zavřenými víčky

prsty rozběhly se po klávesnici
(zuřila v něm válka růží z jejích zad)

protože on
mohl se jí dotýkat jen slovy
od první chvíle spoutaná
nejkratšími provazy písmen
(kotvičky liliputů)

černě šustila hmyzí infanterie
brnění na kůži drápkaté nožičky

měla celé popsané
černé tělo

...

z profilu ti jedno ňadro
visí jako nalité letní nebe
okraje zabírají listy
berou si zpět tvé kontury
dva metry od tebe
z jednoho úhlu obrazu spolu
prorůstáme obrysy
neodvažuji se pohnout
protrhnout to plátno
takhle blízko už ti nikdy nebudu
jedna tvá piha se mi rozpouští v oku
mimoděčným mávnutím zaháníš
všechny příští časy
kdy na tebe nepromluví
naše místa přeškrtnou
rámy dveří muzea

...

opakovaně nad sebou
ustanovují prozatímní vládu
mé písmo trapně
povstává k projevu
dříve sedělo v projevování
ostatně pro mě
v průběhovém čase
přestává platit
zemská přitažlivost
spolu s přitažlivostí lidskou
roční období se mění
ze dne na den
k menšímu zarmoucení
polovina ze dvou přátel odpuzena
druhá nezbyvá pro spravedlnost
jež je dělitelná jen sama sebou
jak zapomínám
že „svět je jen střední velikosti“
vytrácí se jednoznačnost
obraz je mlhavý
a vystává pochyba
zda někdejší obrazy
tak ostře řezané
že se prořezávaly skutečností
nebyly jen tvrdošíjné
puzzle kulisy
možnost se utíká
jako by šlo o něco důležitého
poslední možnost

...

jak vzdalují se ostrohranné krajiny slov
posečené černé trávy
(pomačkaný dvojlist tvého pohlaví)
něco ve mně rozběhlo se ze svahu
tady má úzkost špiní zdi
jak hloupá hrubka
nad dálnicí ztopořil se mrak
stromy
důvěřivě nakloněné koruny
ale není slyšet řeči královské
psal jsem
se zavřenýma očima
běžel svahem
jak skrýt pod každé oko
jeden rok ticha
na téhle pouti
jen skelná vata
a pouťový vyvolávač
a vyvolávač deště

jsem vyvolán

k bílé tabuli

...

slunce se protahuje
střecha zaskřípala
žárem hledíme k vedlejšímu stavení
kdyby tak bylo moje
říká Zbyněk
jako dědictví
vyležené v trávě

ta višně ne a ne spadnout

zavřenými ústy

kdo by tak měl umřít

krumpáč zajel pod prkno
prach ve tvaru postavy
neslyšně seskočil ze zdi
demolované budovy

bezmocná zvířecí kostra domu
vysušené hnědé kosti
v tom parnu
chvěje se jako chladem

...

čtení dopadlo asi dobře reflektor napálený do
obličej strhával mou pozornost na potící se
nos
a samovolně spuštěné alarmy aut se mi někde
v průběhu začaly líbit nejvíc vlastní slova ke
mně
ovšem nějak nepromlouvala ptačí kůstky písma
se v reversu věštily papírem bez větší vášně
myslel jsem na koruny v kapse a kolik toho
ještě nevypít a neusnout nějak výrazně se
neztrapnit asi dvacet známých trocha omletých
žertů fazóna prázdná upravená dancing pro
vyvolené v parádních uniformách zrovna když
kdesi ve mně ukrutní Japonci zaútočili na
Pearl Harbor dokud nebyl v troskách ani jsem
nevěděl že nějaký mám myšlenky mi táhnou do
třicetileté války růží a drobáků chtěl jsem začít
psát abych tě trochu pozlobil či získal na
vážnosti teď se mi to zdá být hloupé
tvé oči jsou korále perly i rybíz negativní motivace
jsem si tomu pro sebe říkal a radoval se
že by mi to i šlo a najednou nevím co vlastně chci
ze všeho asi nejvíc
chtít

Pavel Šuhájek – básník narozený roku 1982 v Jihlavě, žije
v Brně. V roce 2013 vydal v nakladatelství Vetus Via sbírku Ona
jen korále perly a rybíz. Publikované básně jsou z rukopisné
sbírky Ukrajinská svatba.

Hynek Ozzy Paseka

...

Z pronikavé tmy
vyskakují rybí oči
hvězdy a vítr
směrovka oceán
touto cestou kráčím
až po kotníky
brouzdaliště paměti
na hladině květiny
otisky cupitání Ducha svatého
slyším
jak se vesmír
hroutí do sebe
tam uvnitř
je hodinový stroj
ale jen ty znáš jméno
světélkující
na stěně tvého bytu

...

Šílicí úžiny očí
protažené nozdry
bezhlavá ústa
na bezhlesé planině
jediný zvuk je dech
zvířat v rákosí
nelze popsat vítr
který nevane
cosí v odlivu moře
tepe hluboko
jako jizva nečekaná
nevítané zranění
zdupaná tráva
a tak dál
žít bych mohl
zemřít musím
je vepsáno do písku
znamení kříže
krabi se maskují za medúzy
občas pálí
i oheň

Hynek Ozzy Paseka – básník, narozený v Brně, žil však i nějaký
čas jako bezdomovec v Německu či squatter ve Španělsku.
V roce 2014 mu vyšla v nakladatelství Vetus Via sbírka básní
z let 2000–2014 Skandál v pátém patře. V současné době
pracuje na nové básnické sbírce.

SEN

Z nevědomé kaše jak z vosího vosku
často svinstvo nakape do spícího mozku.
Sen – musím ho však polykat, to ohavné školení,
v něm tváře bližních motyka v kaluž krve promění.
A já chtěl včera vykopat jen z hlíny trochu pýru:
sen je kanál, kterým ďábel leze do vesmíru.

SVĚT

Svět nenese velký slon
a není z rukou hodináře;
spíš Bůh si ho jak komedon
u zrcadla vymáčk' z tváře.

CENA

Je těžké říct něco, co má nějakou cenu.
Zrovínka si na nic nevzpomenu.

UŽKOSTI

Úzkosti
Hrůzkosti
Nízkosti
V bezprostřední blízkosti
Už kosti
Uz kosti
Uzené kosti

ČTENÍ K ŽIVOŘENÍ VELEBENÍ

Velectění! Čtení k živoření velebení:
Spatření zalíbení toužení
Oslovení balení mrcasení
Roztomilé předstírání praxe gentlemaní
Zápolení lichocení chození
Švitoření, zastavení u žbrlení
Plození rození narození
Vytržení zázračné představení
Jedení kakání přebalení
Pachtění lopocení pinožení
Pojištění spoření stavení
Půjčení zadlužení splácení
Zdání vtělení navštívení
Náhle brnění až mravenčení
Porucha cévního zásobení
Ležení nechození nemluvení
Umrtnění tlení zapomnění

HOROSKOP

O smyslu pochybnosti denně ve mně ryjí
Já vím, že s přírodou už jde to léta s kopce
Dobře, že rozumím si aspoň s bakterií
Jsem totiž narozen ve znamení mikroskopce

Má milá nadužívá řasenku a rtěnku
Zrcadlo vzývá jak nějakého boha
Letí si koupit špičatou podprsenku
Je totiž narozena ve znamení kozoroha

Já za pět dukáteků prodal bych i tátu
Když hledím na morálku, tak mi zblednou tváře
Ve volvu jedu domů stovkou z magistrátu
Jsem totiž narozen ve znamení podvodnáře

Na hrobě pozůstalí zapalují svíce
Ti šťastní movitější nakoupili věnce
Pláču, že nebožtík mi neodkázal více
Jsem totiž narozen ve znamení ublížence.

WELLNESS

Nebe je plné nudy a bolesti
Tak divnej den už dlouho nebyl
V televizi někdo vsítil puk
Rus dal gól Kanadě
Postopadesáté
Hokej je starý, což je nasnadě
Asi jak Staré české pověsti

Hledá se rameno
Značka: k vyplakání
Chtěl bych si poskuhrat
O štěstí

Krátká je cestička od smutku k zlobě
Však už jste slyšeli o prázdném hrobě
S děravou kabelkou, zlámanou španělkou
Zpestří si prostředí růžovou pastelkou
A jako wellness program v hotelu Svět
Si můžeš dojít na velkou

*Jan Hrudka (*1986) pracuje jako lékař na patologii, amatérský divadelník a zahrádkář. Začal psát verše zejména jako texty písní pro Divadlo Nahod' a také coby písňové texty své mikrokapely Pražská pakárenská, po čase jako samostatné texty. Čtení a psaní básní je mu terapií, snad psychoterapií, spíše však farmakoterapií, protože farmakon je lék i jed zároveň. Bydlí v Praze na Žižkově. Básně v časopise publikuje poprvé.*

ODPOVĚĎ NA VŠE, KVŮLI ČEMU JSEM PŘIŠLA

ČERNÁ ŽLUČ

Ještě stále se vyrovnáváš se slovy, která se v tobě
rozrostla.

Je jich tolik, žádné ale není to pravé. Stejně
jako cesty. Jdeš a jen doufáš, že nezabloudíš
v otřepaných metaforách.

Všechno už jsi slyšel: *jdi, kam tě srdce táhne;
jsi svobodný; nemůžeš uniknout tomu, kým jsi.*
Když ti někdo řekne: *buď tím, kým jsi*, zamrazí tě.

Jsi stejný jako jiní:
osamělý, ale přesto svérázný. Vděčný za volby,
které jsi neurčil ty sám:
místo narození, barva vlasů, otec a matka.

Mateřský jazyk. Vděčný,
protože se sám nemůžeš rozhodnout, zda bys
raději kávu, nebo čaj, čísla, nebo umění,
samotu, nebo dítě.

Všechno můžeš opustit,
nic ale nemůžeš vydloubnout. Aniž bys narazil na
žilou a všichni by spatřili,
že i ty jsi
z masa a krve. Jen člověk.

...

Všechny ty děti, vedle kterých zaburácela bomba,
budou jednou zranění dospělí.
I v okamžicích klidu a bezpečí budou pochybovat,
vždyť si budou vzpomínat, jak jim bylo
mezi usrkáváním jablečného čaje,
zatímco zpíval muezzin,
na šabat, na letnice,
najednou ukradeno dětství,
jak uprostřed horka zaburácela smrt.

Děti, vedle kterých zaburácela bomba, už
nebudou
nikdy těmi dětmi, které běžely po horkém písku
a nestaraly se
o muezzinův zpěv, o šabat, o letnice,
ani o velká jména,
jazyky, státy, modly,
nýbrž o křížaly, dužninu pomeranče,
hru a tance.

Všechny ty děti, vedle kterých zaburácela bomba,
budou jednou
zranění dospělí.

...

Asi není správné, že jsem se nakonec jen smířila
s tím,
že jsem náchylná k úzkosti.
Je tisíc způsobů, jak to omluvit: potlačené
nevědomí, genetické predispozice,
jedenadvacáté století, možná i skutečnost, že
se mi rodiče vzali v den jaderné katastrofy.
Jejich třetí dcera se o třicet let později pouští do
vytrvalého zkoumání teskných východních
zemí, které mlaskají měkkými souhláskami,
na mentální mapě Evropy je však není možné
nalézt, i když ve skutečnosti zabírají téměř
polovinu.

Asi není správné, že své občasné citové
výkyvy omlouvám citáty z mistrovských
děl Sorrentina: *ero destinato all sensibilita,
emotions are all that we've got*
co ale s tím, když je všechno pravda,
nemůžu zůstat klidná na všechny ty názory, zda
jsem žena, zda jsem jako žena člověk nebo jako
osoba a kde a co jsem, když na sebe naráží můj
nevyhovující slovník a mé pohlaví
netrápí mě, když mě oslovujete jako muže.
Bylo mi dáno ženství, proto si živočišně a chtivě
přeji cítit v sobě první přiřazení
a přeji si být stále a vytrvale být tam, u tebe.

ODPOVĚĎ

Uskutečnění ideálu by byl důkaz nesmyslu
a ústupky, které lze vidět během rozvoje mé
osobnosti,
jsou dostatečně jedinečné, aby si je někdo mohl
zamilovat

projekční skvrny možná skutečně vypoví všechno
o mém podvědomí,
nemohou ale vypovědět nic o Bohu,
tísňivá prázdnota psychologie zapomíná na *melan-
chole*,
černou žluč, která se neustále přelévá po mém
těle,
zapomíná na studený únor, kdy jsem byla počata
uprostřed mrtvé přírody a
mokrý, deštivý listopad, kdy jsem se narodila

zapomíná, že uvnitř mě
jsou příliš prázdné prostory a uvnitř někoho
jiného příliš plné,
že se musí něco stát,
že musí dojít k transformaci, k vesmírné
metamorfóze dvou bytostí v jednu,
vím, že je naivní důvěřovat velkému číselníku
vesmíru, který usiluje o naši budoucnost.
aby nás změřil ve svých rovnicích,

věřím jí ale víc než čtyřem natukaným stránkám
klinického psychologického nálezu,
proto je moje lyrika milostná a filozofická
a to stačí, abych měla
odpověď na vše, kvůli čemu jsem přišla

Slovinská básnířka **Katarina Gomboc** se narodila v roce 1993 v obci Šempeter u Gorice. Krátce nato se přestěhovala do Lublaně, kde žije a studuje slovinštinu a ruštinu. Zajímá se o slovanské jazyky a literaturu, a také o filozofii. Píše převážně poezii, občas prózu. V roce 2017 se stala vítězkou slovinské státní literární soutěže Urška 2017, úspěch zaznamenala v témže roce také se svou povídkou Velikonoční sobota v soutěži nakladatelství AirBeletrina. V roce 2018 vydala básnickou prvotinu Negotovosti navkljub (Nejistotě navzdory). Katarina Gomboc byla pro české publikum objevem letošního festivalu Stranou, jehož hlavními organizátory jsou Lenka Kuhar Daňhelová a Peter Kuhar.

Přeložila Lenka Kuhar Daňhelová
Pro Herberk připravil Milan Hrabal

**KOŘENY – KORENE
PŘIPRAVIL MILAN HRABAL**

Mária Bátorová

OBLINA ÚPLNOSTI

Len takto presne
a často smiechom
načrtnutý smútok
len tato tragika
absolútnej neúplnosti
disproporcie
a disharmonie
podávaná
bezchybnou melódiou
môže tvoriť
dokonalú ilúziu
Arpovu oblinu
dokonalej úplnosti

Radovan Jursa

TRAFFIC JAM OF THE UNIVERSE

Mravenec obíhá knihu
ulamuje šupinku zaschlé krve
břemeno na zádech
spěchá k patě jediného mravenčího mostu
který se klene mezi Zemí a Sluncem
v šesti proudech se valí žlutočerné davy
do slunečního nitra odhazují rez
syťí nestárnoucí hvězdu
hlad
němá dřina mravenců
a smích
hlasitý smích včel

Juraj Kuniak

BRALO

Ako sa mení krajina,
do ktorej som sa narodil.

Stromy ustupujú a chradnú,
drevorubači zničili hniezda volaviek,

z aleje topoľov sú rady pňov,
cesty lemujú kríže po nehodách,

bralo sa týči do výšky
a mlčí.

Jedného dňa si odkašle
obrovským výlomom.

Adam Borzič

DĚJINY NITĚ – DENÍK Z KONCE ČASU

(druhá část)

XVIII.

*Mlčení předchází moudrosti... Odmlka
školí ducha v zralosti... A tohle ti vykecaly okurky
nebo švestky?*

Dobře, mám dojem,
že jsem neuměl včas škrtnout sirkou.
A když se žárovka roztříštila na kusy,
zrovna v Paříži
– byl pátek 13 –
IS zmasakroval 130 lidí
na koncertě metalové skupiny,
zůstal jsi opodál,
protože jsi v sobě měl kokain
a ten přehlušil všechn smutek,
a tak jsi vůbec nepsal
– a dobře že tak.

(úryvek z cyklu)

Ivica Ruttkayová

TEÓRIA STANOVISKA ROZŠÍRENÁ VERZIA

Suma sumarum zažitkov:
priveľa sa toho už stalo,
sklo sa rozbilo,
v črepinách sa láme slnko.
Niekedy si pomyslí,
že by bolo možné existovať
len tak, akoby náhodou,
akoby ťa stretli na ulici v prudkom daždi,
bez metatextov, metaodkazov, metastôp...
bez toho večného pokusu odovzdať správu,
preložiť ju a poslať ďalej.
PREKLADAČ, POŠTÁRKA?
Byť len tak,
svojou vlastnou váhou.
Zavesena
medzi nebom a zemou.
Nič viac?

Zeno Kaprál

PRADLENY

Jak mám oživit hamerské břehy
žánrovým obrázkem mladíc a vnad?
Kam se poděly dřevěné tlouky,
jádrové mýdlo, valcha a písek?
Na náplavce vykasáných sukni,
tam mohu je spatřit. Jenom chtít!
Ve vodě smáčejí si ruce
a zpívají do plynoucí řeky.
Zasněně perou košile ze lnu,
ve víru pěny máchají spodky,
až každá cípu alby se chopí
a kroutí a ždímají můj mozek.

Peter Mišák

ČO S TÝM?

Na počiatku nula
– nebola.
Ani reči.
Ani o slovách.
Tak od čoho
sme to, pane,
začali?
– – –
Opať sme spolu
sami, pane.
A biedime tu
o slovo.
A stále ide
o to isté.
Niet komu
vraviieť.
Ani čo.

(úryvek z rozsáhlé básně)

Tomáš Lotocki

MALÍ KAPESNÍ SNĚHULÁČCI

II.
Soudružka učitelka Rudova
kterou jsem s okem stále na mokrý zip
viděl znovu po dvaceti letech v černovické
odmašťovně
krmit erární kočky granulemi z hovězích srdcí
mívala už tehdy bělma podrážděná skelnou vatou
Děvčata ze třídy však uzlovala naše zlé jazyky:
to hodná soudružka celé noci pláče
nad našimi kázeňskými poklesky
a špatným prospěchem
Nejvíce nocí pak proplakala
když v hodinách přírodovědy
vštěpovala nám základy zoologické nomenklatury:
Proboha Michálku
proč mi tu píšeš
že hřib kovář je masožravec – savec...
Řekni mi aspoň co žije v lese
A Michal z fleku odpověděl:
Pýchavka jehličí a hajnej

(úryvek z cyklu)

Hana Košková

ČAKÁM

V sieti
do ktorej si naukladal vrany
stojím zasypaná nenásytnými pazurmi
nohy by chceli odletieť
vlasy smútia za voľnosťou
kto mi prikazuje?
Kto určuje
že tam je teraz
a teraz sa nesmiem vykloniť
ponad železné krídla
skrátiť ich, predĺžiť
strhnúť tmu
z čiernej značky.

Augustin Skýpala

NEZVĚSTNÍ

Šuměly deště na řepách v močálech znenáhla
stmívalo
v rakoší vítr po listí hořekoval
zbloudile procesí tu palouk hledalo
jen liják blábolil a z cesty volal

Konečně znaveni usnuli při chodníku
lopaty mlýnů v prsa jim klepaly
na vpadlá ústa spících nešťastníků
jazyky rákosu se dlouze přísály

A do ok kaluží které už strnuly
chvílemi ještě mdlý zobák deště kloval
ve větru někdo vzdáleně hořekoval
Pak mlha nebes objala se němě
s mlhou země

Tišnovské nakladatelství Sursum Miroslava Klepáčka vydalo ke 100. výročí vzniku Československé republiky pozoruhodný a velmi obsáhlý sborník české a slovenské poezie Kořeny / Korene. Obsahuje rovnoměrné zastoupení současných jedenadvaceti českých a jedenadvaceti slovenských autorů. Sestavily editorky Milena Fucimanová (česká část) a Etele Farkašová (slovenská část) jako zdařilý důkaz stále trvající blízkosti obou národních kultur, ale současně jejich autentičnosti. Knihu zdobí ilustrace slovenské výtvarnice Květy Fuliérové a obohacují klavírní výtahy skladeb českého autora Ondřeje Fucimana, které jejíich autor zkomponoval na slova některých veršů.

Pro Herberk vybral a připravil Milan Hrabal

Milan Libiger

POD LÍPOU

(věnováno jediné skutečné hospodě ve Zlíně)

Zpoza živého plotu vyšel chlápek s holou lebkou mezi rozložitými rameny a sebejistou chůzí Chrise ze Sedmi statečných zamířil k hospodě. Vedle něho cupitala na jehlách subtilní blondýnka, kolem krku přehozenou i v tom vedru šálu – škrtiče, bratru čtyři metry.

S Petrem a Radkem jsme se na sebe podívali idiotsky, jako bychom právě spolknuli *olověnky* při dětské soutěži, kdo doplivne dál. Ale celé osazenstvo restaurační zahrádky ztichlo. O přítomnosti živých svědčila pouze nasládlá vůně marihuany, jejíž dým téměř zakrýval venkovní posezení jako slunečníky. Kolem po silnici prohrčelo auto. Ptáci v lípách přestávali zpívat. Stmívalo se. Neznámý pár pomalu procházel uličkami mezi stoly, klouzal pohledy po pohledech a pak si sedl na lavici vedle nás, když dívka rozmotala hada a položila ho na prašnou zem posypanou lipovými květy.

„Jakože hroznýš? To jsem ještě nechroupal,“ ozval se polohlasem Petr, načež sebou škubl a odhodil nedaleko hadí hlavy retko, které mu popálilo prsty. Ale ten čtyřmetrový sval si toho nevšímal, vlnivě se plazil uličkou mezi stoly a suché květy pod ním raději mlčely.

Nejdříve se osmělili psi. Odvážili se ale jen na půl metru. Vrčeli, vrtěli ocase, vrčeli, vrtěli, vrčeli,

vrtěli, nevěděli, jestli si hrát, nebo se bát. Náhle černý podvratáček olíznul hadovi zátylek, pokud něco takového má. „Same, k noze,“ zařval kdosi nelidsky z druhé strany zahrádky a pejsek odběhnul. Pak jsme zaslechli vytí. Asi ho pán měl moc rád. Lidé procitnuli. Vrátila se jim řeč i pohyb.

Ke stolu nových hostů přivrávorál nestárnoucí čtyřicátník se šponami v obočí i v uších a optal se, jestli si může hada taky omotat kolem krku. Radek mezitím pokračoval ve vyprávění, jak se po narození malého Miši půl roku pořádně nevyspal, a s temnými kruhy pod očima na pobledlé tváři sám sebe ujišťoval, že je šťastný. Ale najednou ho přerušil dunivý náraz o zem: otočili jsme se a uviděli jen stoupající mráček prachu nad hadem a opilce, kterak vybíral, vybíral, až nakonec nevybral pád mezi mládež sedící u stolu opodál. Když se z těch těl vyhrabal, vrátil se na místo činu.

„To mu neublíží, že?“ šklebil se pitomě. Škrtič i jeho majitel byli ale klidní. Chris navíc překvapivě ochotně odpovídal na otázky i dalších příchozích, mezi něž jsem se cestou k výčepu pro čtvrtou rundu přidal.

„To je váš had? Kde ho máte? Doma?“

„Na firmě.“

„Čím ho krmíte? Selatama?“

„Jednou měsíčně mu dám dvacet kilo syrového masa, které nakoupím v řeznictví. Když ho sežere, tak tři měsíce tráví,“ popisoval chovatel a bavil se svým zájmem. Vypitá piva mi začínala prokazovat medvědí službu, zatímco krásný hnědý s černými skvrnami na šupinkách se doplzl ke kmeni mohutné lípy a kmítal vidlicovitým jazykem, jako by trpěl samomluvou, jako by zaklínal.

„To se ale prodraží,“ promluvil jsem zase na Chrise.

„Musíš umět podnikat,“ osmělil se. „Mám v areálu na Rybníkách, nedaleko bývalého Svitu, jestli víš, půjčovnu stavebních strojů, náradí a hudební aparatury. Nehraješ na něco, nepotřebuješ mixpult?“ razil si cestu neznámou krajinou jako ten jeho had.

„Ne,“ odpověděl ve mně školák, a tak jsem ho raději poslal k výčepu. Vystoupal jsem po schodech. „Ty vole, Kájo, hroznýše jsi v hospodě ještě neměl, že?“ hulákal jsem ode dveří na výčepního Karla. „Ale měl, už párkrát. Akorát že to je krajta. Přinesl ji Míra a jeho Klára, dřív tady chodívali. On chová strašně moc hadů a ještěřů. Ještě tři desítky?“ vrátil mi otazník.

Kývnul jsem a rozhlédl se po prázdném lokále. Jen na *jedničce* seděla metráková řeznice Jiřina, kdysi výstavní blondýna, které záviděly kámošky a chlapi o ní snili. Měla opět řádně naváto, takže krkala a sváděla Karla, což mladému hubenému výčepákovi vhánělo barvu do tváří.

„Nemám prachy, protože můj bývalý neplatí alimenty. Hlavně že mi ale posílá zamilované esemesky,“ ulevila si Jiřka a řekla si o malou slivovici. Když ji dostala, hned se jí zbavila. A odříhla si. „Včera jsem ho ale potkala s babou s tak zmalo- vanou mordou... Že je to pěkný hajzl?“ zabásnila a dívala se přitom Karlovi do očí. „Můžeš vést účet ve mně,“ zašeptala pak tak, že jsme všichni v řadě na pivo otočili hlavy na druhou stranu – k zácho- dům. „Jiřino,“ zrudl Karel ještě víc.

„Co všechno má za potvory?“ hodil jsem mu lano. Ale jeho pohled byl ještě přísnější. Až po pár vteřinách se mu tvář uvolnila.

„Hlavně škrtiče,“ začal vyprávět a dělat pěnu na pivech. „Ve firmě má jednu velkou místnost vysypanou pilinama a v každém rohu krajtů. Fantastická je albínka – představ si Borise Beckera, kdyby se narodil jako škrtič,“ ušklíbl se Kája. „A na dlouhé chodbě má ještě podél stěn akvária s je- dovatými hadama. Minulý týden jsme u něho sla- vili narozeniny, Míra měl čtyřicet. To byla taky pěkná prdel. Kámoš Luďa se tak ožral, že chtěl potbla- hopřát i ploskolebcovi. Strčil mu ruku do akvária a had po něm okamžitě vyjel. Je to taková malá svině, ale myslím si, že asi pátý nejedovatější had na světě,“ vyprávěl stále veseleji Kája a Jiřka začí- nala hledět do prázdna. „A co se kámošovi stalo?“ ozval jsem se a bral už ty tři piva.

„Nejdřív přijela sanitka, pak záchranáři zavolali vrtulník, který ho převezl do Prahy. Tam si nevě- děli rady, protože neměli sérum, takže ho naložili do dalšího vrtulníku a letěli s ním do Mnichova. Teď tam bojuje o život. Ty tři zase napíšu na lí- tek. Co vám?“ obrátil se Kája na dalšího zákaz- níka a zkontroloval pohledem Jiřinu, které hlava poklesla zase o něco níž. Odstrčil jsem stranou půllitr, aby si o něho nerozrazila čelo. „Pozdravuj Míru,“ špitla mi.

Vyšel jsem na vzduch a nadechl se zhluboka marihuany. Na hospodu Pod Lípou pomalu padala noc. Srpnové světlo jako by brzdilo čas. Krajta se přiblížila ke schůdkům do hospody. Odpočívala. Podél jejího těla se ohýbali jako skoby chlapi, bylo jich nejmíň deset, v jedné ruce cigáro a druhou

pomalu hladili škrtiče po hřbetu. Přidal jsem se k nim. Bylo to suché a hedvábné. Hleděli jsme si s neznámými borcama z pár centimetrů do očí a natvrde se usmívali.

Náhle se od hlavy krajty vztyčil Zdeň, za ně- hož by mohlo mluvit tetování, které mu zdobí celé tělo kromě hlavy, ale nebylo tomu tak.

„To byl dneska trapas,“ startoval. „Slyším kle- pání na pootevřené koupelnové okýnko. A já v do- mnění, že je to moje Alice, zařvu: Kurva, nemůžu, seru! Neklep a pod dom, je odemknuté,“ chrlí Zdeň nad mohutně mlčícím plazem. „Nikdo se neozývá. Tak se zvednu, natáhnu tepláky, vylezu před barák a zařvu znovu: Říkám ti, že seru, pod dom! V tu ránu vyleze zpoza rohu poštačka červe- ná jak rajče a povídá: Omlouvám se, pane Horáč- ku, to jsem nechtěla.“ A Zdeň se řehotá víc než my. A krajta taky mlčí.

„Nevíte o nějaké práci?“ pokračuje ten magor vzápětí. „Nebojím se ničeho, naučit se dá všech- no. Jelikož mám závazky, tak si nemůžu jen tak odcestovat. Jinak bych byl už dávno pryč,“ potáh- nul si Zdeň z cigarety a z pusy a nosu mu vyletěl dým. „Ale pokud v tom pojebaném Zlíně opravdu nenatrefím na něco rozumného, tak si nechám narůst pořádného kníra a pojedou točit porno do Německa. Zítra jdeme s Vandíčkou na pouť do Louk,“ udělal pauzu pro hlubší nadechnutí, napří- mil se a rozhlédl po zahrádce. Když pohledem na- šel manželku Alici s dredy jak Bob Marley a dcerku Vandu, začal zase hladit samet.

Vzal jsem ze země tři piva a přišel ke stolu. Petr Radkovi přednášel plány o tom, že chce na- psat knížku o historii zlínského hokeje, přičemž

největší důraz dá na loňský mistrovský titul. Re- daktorská trojka byla opět při sobě. Přítomnost nás ale podemílala, aniž bychom si to uvědomo- vali.

„Rozhodně musíš pořídit rozhovory s Rostou Vlachem a Čajdou,“ radil Radek zbytečně. „Nepo- chybuji,“ prohodil Petr, kterému zapípala esemes- ka od manželky. „Chlapi, budu muset, koupeme malou,“ řekl smutně. Radek mrknul taky na mobil. „Za dvacet minut mi jede autobus do Hradiště.“ Za chvíli jsem sám hleděl na krabičku marlborek: Nikotin ničí sperma. Zašel jsem si pro další pivo a zapálil si. A pak ještě pro další. Svět i tep se zrychlovaly...

... krajta se pořád tiše leskla pod bzučící posád- kou chlapů u vstupu do krčmy. Přisedl jsem si za Chrisem. „Kolik hadů máte?“ „Ukážu ti je.“ „To není nutné.“ Ale on spustí svým čecháckovským polozpěvem, který mi vždycky připadal přátel- ský. „Hadi jsou přátelští. Neolizují tě jako psi, ale ducneš si s nima.“ Jeho dívka souhlasí velkýma měkkýma očima. A odchází pro další piva. „Dáme šlívky?“ zašumluju. Za chvíli přinese i slivovice. Ramenáč se rozpovídal. Můj sluch též. „Pocházím z Českého Krumlova. Byl jsem mistrem republiky v řeckořímském zápase, ale pak jsem se na to vysral, protože jsem se věnoval hraní na kytaru a zvučení. Když ve Zlíně hráli v devadesátém de- vátém Jethro Tull, tak jsem se podílel na zvučení a zpěvák Ian Anderson mě na poslední píseň Aqualung pozval na pódium, abych si s nima zahrál,“ vypráví světácky, aniž bych věděl proč. „Fakt?“ Chrisova děva září. „Ale to je nic. Před

měsícem nám umřel kamarád,“ žvaní dál. „Ten, co ho kousnul ploskolebec?“ vyjede ze mě. „Podívej se,“ nastaví mi hřbet ruky Chris a prstem ukazuje na dvě malé tečky. „Kousnul mě před měsícem, a nic. Jenom mi bylo zle. Ale já si jeho jed do těla dávám průběžně. On to taky zvládne,“ vyfoukne kouř z pusy. „Myslel jsem kámoše, který ve čtyřiceti umřel na mrtvici. Byl sám. Zpopelnili jsme ho a pak nevěděli, co s popelem. Nevěděli jsme, kde mají jeho rodiče hrob.“ „Tak jste ho vysypali na louce nebo do řeky.“ „Kdepak. Přidali jsme si ho do vaječiny.“ Polknul jsem. „A navíc už mám hlad. Kláro jedeme domů. Pojedeš s náma,“ naordinuje. „Člověk se neptá, proč jo, ale proč ne, že?“ slyším se.

Zvedneme se. Klára chlápům před hospodou odebírá krajt. Opodál je pískoviště s bábovkama a nákladačkama. Není v této chvíli opuštěnější než oni.

Nasedneme do starého opla a jedeme asi pět minut, když jsme předtím na nedaleké benzince koupili deset piv a litr fernetu. Pro Míru, který prý pro mě má slivovici. A Klára zase jenom zírá. A řídí.

Nemluví, ani když procházíme dlouhou chodbou přízemní tovární budovy a ocitáme se v jakémsi sále, kde jsou v rohu bicí a komba. Na zemi perský koberec. Sedám si. Otvíráme piva. Náhle mám u tváře malou rozevřenou čelist ploskolebce. Míra ho drží za hlavou a dunivě se směje. Za chvíli si vedle mě sedá s tarantulí přes celou dlaň. Položí mi ji na rifle. Klára rozlévá fernet. Mám slivovici. „Míro, jdi s tím pavoukem do prdele,“ vzpomínám se. Ale to už mi jako vítězi nasazuje věnec z krajty.

Leknu se. Ale had je klidný. Ne. Uklidňuje. Všimá si gramodesek v regálu. Hraje na ně svým jazykem. Slyším se. Hladím ho. Taju. Takový něžný sval...

Náhle slyším bicí a kytaru. Míra a Klára. „V mládí jsem se učil hrobařem, jezdit s hlínou, jezdit s trakařem,“ začínají. Chlámu se a chce se mi pít až do rána. Ale musím domů. Zítra maminku pouštět po mrtvici z nemocnice...

Milan Libiger (1975) Šéfredaktor a kmenový autor Herberku.*

Alírezá Mahmúdí Íránmehr

VEČERNÍ ŠATY

Dnes jsem ušil hedvábné nachové šaty sedmatřicetileté panně. Měla neskutečně tvarovaná ramena: použil jsem jen úzký pruh látky, abych nezakryl jejich přirozenou krásu. Šaty jsou vzadu otevřené, s mnoha překlady a záhyby. Starší muž jako já, který víc než tucet roků nespál se ženou, umí takovou krásu ocenit.

Věřím, že svět na tom není tak zle, aby nemohl být pokryt barevnými látkami. Po čtyřiceti sedmi letech, co šiji svatební šaty nevěstám a plním věšáky večerními šaty k tanci, není až tak složité těmto věcem porozumět.

Dívka s nachovými šaty se přede mnou otočila, když jsem jí zkoušel upevnit řemínek na krásných ramenou. Dokázala tak zadržet dech a stáhnout pas, až mi došlo, že musí být panna. Než se vrátila do převlékací kabiny, řekla mi, že je jí třicet sedm a je svobodná. Dobrá, je úplně jedno, jestli se k vám smutek plíží z minulosti, nebo vás přepadne v budoucnu: všechno na tomto světě se dá změnit.

Před třemi měsíci, když jsem měřil pas dvaatřicetileté ženy a vzal si k tomu starý krejčovský metr z umělé hmoty s vybledlými čísly, věděl jsem, že si brzy sáhne na život. Nasadil jsem veškerou odbornou zdatnost, aby stříh šatů zakryl její břicho a povislou kůži paží; snažil jsem se zvýraznit na ní to krásné, aby vypadala skvěle při večerním tanci na narozeninové oslavě své

neteře. Byla mou stálou zákaznicí a za poslední tři roky hodně přibrala. O dva měsíce později jsem slyšel, že se zabila, spolykala osm balíčků prášků.

Takovou příležitost lze srovnat s měřením role bílého hedvábí: v tomto životě je šířka a délka čehokoliv měřitelná. Přijmout fatalismus se zdá směšné, když jste schopni uspokojivě prodloužit krásu jemných, lehounkých kotníků metr a půl dlouhou zimní sukní z vysoce kvalitního modrozeleňého kašmíru nebo když ušijete tisíce večerních šatů v neurčitěm azurově-citronovém odstínu pro všechny ty krásné světle bronzové obličejové světa (hranici mezi azurovou látkou a bronzovou pletí vytyčíte tak, že jedna před druhou bledne jako obzor nad mořem) nebo když zvýrazníte výšku před dvěma lety rozvedené ženy s krátkými nohama kalhotami z lemované látky. (Když jsem jí měřil nohy starým krejčovským metrem, pocítil jsem její hluboký pesimismus; spálil jsem zapalovačem kousek svlékané látky, takže ucítila vůni přírodní vlny, abych ji přesvědčil, že nic neošidím.

Poradil jsem jí, aby bez ustání nenosila vlněné kalhoty, pokud chce, aby jí vydržely. Takto se déle uchová vlněné vlákno a kalhoty se tak rychle nepotřebují. Navíc, dodal jsem, bude lepší je věšet dál od ostatních vlněných šatů ve skříni, protože různé druhy vlny se nesnášejí a vlněné vlákno tím trpí. Když se vrátila na zkoušku kalhot, řekla mi, že ji manžel od prvního měsíce po svatbě podváděl.)

Zítra si zase jiná zákaznice, dívka s pihami a smíchem na tváři, přijde vyzkoušet šaty na rodinný večírek, první s jejím přítelem. Žádala, aby jí šaty padly na vlnitou postavu a že si před-

stavuje světlé, krémové vrstvené hedvábí, které okouzlí jejího přítele víc než co jiného; měla za to, že dosud nezná její drobné, mladistvé přitažlivé tělo. Když jsem jí měřil vzdálenost mezi drobným krkem a pasem, pocítil jsem strach, který tíží její pihovatou pleť. Navzdory jejímu přání jsem nastříhal šaty z krystalicky tmavě šedé organzy, která snadno splyne s tělem a přiměje hloupého, nevkusného muže k tomu, aby ocenil její mládí a krásu. S touto organzou, voňavou jako med, se snad stane okouzující a potlačí obavy tancovat na večírku s přítelem.

Vždycky jsem měl rád medovou chuť prvotřídní organzy. Od té doby, co mi zemřela dcera, zeslábl mi zrak, a tak přespávám ve svém obchodě: silnice všude kolem jsou v noci tak tmavé a já bych mohl spadnout do příkopu nebo nepřejít přes křižovatku s rychle jedoucími vozidly. Uléhám na role jemných pletených tkanin a čichem zkouším rozeznat různé druhy hedvábí. Když pozorně poslouchám, slyším tiché soukání bource morušového.

CHUDÁK POPPER

Užili jsme si hezké odpoledne. Koupil jsem Jaldě čokoládu, velkou a čtvercovou, zabalenou do stříbrného obalu. Ale potom, když jsme ji chtěli sníst, změkla a její rohy uvízly na papíře. Když jsem ji kupoval, zatáhl jsem si zip až ke krku a cítil se bohatý. Čokoláda je nepochybně dobrý objev. Jalda je ve skutečnosti nepředvídatelná jako detektiv-

ka, tak je těžko říct, co jí udělá radost. Jak můžeš vědět, co se děje za závěsem?

Před dvěma týdny jsem jí dal hrocha, vyrobeného z nějakého druhu těžkého kovu. Místo očí měl dvě hluboké díry. Byl divný a velký a myslím, že měl být umístěn na televizní obrazovku nebo tak. Ale Jalda si ho dala do kapsy. Nemyslím, že si doma ten kus divného kovu dala na televizor. Za cenu hrocha jsem Jaldě mohl koupit šest balíčků čokolády a sobě ještě půl krabičky cigaret. Můžete uhádnout, že se jí hroch nelíbil. Ale jak něco můžete zjistit, aniž byste si to předtím na základě vlastní zkušenosti ověřili?

Ale čokoláda byla rozhodně dobrý objev. Po hrochovi. Byl to úspěch. Jalda ji snědla s nadšením. Čokoláda byla tak tvrdá, že mi musela kousek ukousnout. Celou cestu jsem cucal velký úlomek čokolády zvlhčený jejími slinami. Jediný problém byl Karl Popper. Jeho sebrané spisy byly na mém rameni těžké jak hromada kovového šrotu. Nesl jsem těžkou, hustou masu k nim domů a celou cestu zpátky k autobusu. Když jsem s tím šel po ulici, přišlo mi, jako by se mi z ramene houpala ocelová mina. Objektivní poznání, Logika vědeckého zkoumání, Otevřená společnost a její nepřátelé, Domněnky a odmítnutí, všechno svázáno v pevné vazbě. Popperova pozitivistická filozofie, těžká a neprostupná jako ocel.

Minulý týden jsme se rozhodli, že musím prodávat Poppera kvůli nějakým drobným životním radostem. První štos knih jsem uviděl zároveň se svou milovanou kabelou, když jsem stál na autobusové zastávce. Knihy byly v mastných kartonových krabicích a voněly po ruském hlávkovém zelí.

Prodavač se na Poppera podíval očima zelenýma jak hroznové víno. Černobílá fotografie Poppera na jeho nádherné pohovce zosobňovala lidskou moc. Popper je v Íránu zavedený pojem a je znám jako teoretik liberální demokracie. Ale prodavač sklapl Domněnky a odmítnutí a pomohl mi dát knihy do batůžku. Z autobusové zastávky jsem zamířil na náměstí Revoluce s bezmezným optimismem a vydatnou zásobou pozitivismu. Přicházel jsem od náměstí Svobody, kde bylo vždy rušněji než v jiných koutech Revolučního, ačkoliv si nejsem jist, jak by mohly proudící davy lidí pomoci Popperovi. Ale myslel jsem si, že by bylo snazší začít Poppera rozprodávat z rušnější strany na náměstí Svobody. V každém případě je jasné, že nic nemůže být pozitivní, aniž byste si to předtím neověřili na základě vlastní zkušenosti.

Jako obvykle jsem potkal Jaldu v parku Lále o půl páté. Mířil jsem do parku s těžkou kabelou, šel jsem kolem vysokých plotů na východní straně univerzity. Bylo to přesně tam, kde jsem jí před týdnem dal divného hrocha. Ve skutečnosti mě toto úžasné zvíře přimělo koupit jí chudáka Poppera. Utratil jsem úspory za kus kovu v momentálním pomnutí smyslů. Nákup Popperových sebraných spisů nebyl příliš rozumný, protože jsem zatím nepřečetl ani polovinu spisů muže, jenž s bezmezným optimismem zůstává opřený na pohovce. Mé vzrušení stouplo, když jsem si uvědomil, že chudáka Poppera nemá nikdo rád. S těžkou kabelou, jež mi táhla dolů jedno rameno, jsem každému ukazoval rozhodného a slavného Poppera na jeho pohovce, zatímco jsem se pohyboval z jednoho rušného místa na méně rušné

náměstí Revoluce, tou divnou ulicí, kde lidé jako by se vytráceli, když jako voskoví panáci a čokoládové panny míří ze Svobody jinam.

Nejvyšší cenu za Poppera jsem nabídl ve třetím patře starého domu, takovou, aby podle mých propočtů odpovídala ceně za miniaturní hroší hlavu s částí krku. Popperovy knihy jsou bezpochyby tlusté a těžké a vytahovat je a dávat zpět do kabely sebere dost energie – to bylo ověřeno pokusem – k tomu energie vyšplhat a sejít schody a bránit jeho pozitivismus, jemuž ani tak moc nevěřím. Ale v této bitvě se obrana mého těla ukázala jako velmi účinná odpověď k přemístění ztracené energie, a tak celou cestu z rušného do méně rušného místa na Revolučním jsem si opakoval: chudák Popper, chudák Popper, chudák Popper. Dokonce i když jsem uviděl Jaldu v parku, řekl jsem: chudák Popper! Překvapeně se optala, jestli mluvím sám se sebou. Řekl jsem jí, že Popper byla přezdívkou jednoho z mých přátel. Jalda se zeptala, jestli jsem si našel práci. Řekl jsem, že ještě ne. Ale potom když jsme se bavili o jiných věcech, snažil jsem se navodit optimistický tón.

Jalda má velké a tmavé oči, pár pravých orientálních očí! Na rozdíl od vyšpulených rtů, které jako by byly vystřiženy z módního časopisu inzerujícího make-up. Zeptal jsem se jí: Máš ještě toho hrocha? Sáhla do kapsy a vytáhla zářivého hrocha s hladkou hlavou. Plátek vyzáblosti. Pod růžovými rukávy šatů prosvítal obvyklý čádor a já si mohl představit, v čem chodí doma. Ohydného hrocha svírala prsty a předávala si ho z jedné ruky do druhé. Když s ním otáčela, byl vidět jeho velký břich s hlubokým pupkem. Vždycky když to dělala,

měl jsem radost, protože jsem viděl, že je užitečný aspoň na tuto hru. Možná si to Jaldá také uvědomovala, neboť ho už nevrátila z rukou do kapsy.

Ted' mohlo být definitivně ověřeno, že čokoláda byla nejlepší objev, protože se dala snadno kousat a protože jsi mohl strávit chvíli cucáním slin patřících tomu, kdo ti ji nakouzl, a povídat si o příjemných věcech. Odpoledním objevem čokolády jsem se bez jakékoliv přetvářky cítil bohatý. Ale nebylo to kvůli poměrně nízké ceně za čokoládu oproti ceně za hrocha: mám teď nějaké peníze: zařídil jsem prodej dějin Íránu. Je to celá sada, zahrnující společenské a politické dějiny v hezkém vydání se zlatou ořízkou a světlehnědou obálkou. Ačkoliv už dnes nejsem nacionalistou, pořád se mi líbí obrázky v té knize, hlavně žen z éry Kádžárovců, které nosily krátké skládané sukně a dlouhé bílé podkolenky. Jaldin čáďor je tak dlouhý, že jí lze vidět jen nohy. Ačkoliv se už dnes ženy tak neoblékají, zdá se, že ladí k Jaldiným velkým orientálním očím.

Čokoláda je určitě dobrý objev. Dějiny Íránu se prodávaly dobře. Vnuknutí mě přimělo, abych koupil balíček čokolády v prvním supermarketu, na který narazím. A cítil jsem se bohatý. Ted' spolu jedeme taxíkem a díváme se na neznitelné hory v dáli, pomalu cucáme čokoládu, jež se nám rozpouští v ústech. Čokoláda je dobrý objev. Ověřila to zkušenost. Jediným problémem je Karl Popper, jehož bezmezný optimismus týkající se světa je těžký jako ocelová mina v mé kabele. Ať knihami pohnu, jak chci, cítím jejich nesnesitelnou tíži. A divný, těžký kus kovu, z něhož byl vyroben hroch, leží na dně Jaldiny kapsy. Představuji si, jak

jím otáčí mezi štíhlými prsty. V ústech stále mnu jazyk o čokoládu a bezmocně šeptám: chudák Popper.

TICHO

Fajn... tak umřu... O.K... ale co mám dělat s tou bílou toyotou zaparkovanou zase před mojí garáží? Řidičovi můžu nechat vzkaz na čelním skle, nemůže přece blokovat garáž někomu s nádorem velikosti ptačího vejce, protože ten někdo může přijít a rozmlátit mu v autě okna. Napíšu, že mi je čtyřiatřicet, tři roky boxuju, měřím 183 centimetrů a vážím 85 kilo, bez nádoru, který má nějakých 75 gramů a jeho existence se mnou nemá nic společného. Skutečně bych to měl jít udělat. Namísto toho tady celý den bezúčelně vysedávám. Ten idiot, co řídí Toyotu, nemůže za to, že jsem se dnes brzy ráno holil, aniž bych se díval do zrcadla. Neví, že jsem sundal všechna zrcadla v domě, abych neviděl svou děsivou tvář. Nemůže chápat, jak strašné je cítit při holení svou tvář pod dotekem nehtů; je to jako mít na ramenou cizí hlavu nebo přecházet křižovatku se zavřenýma očima. Oholil jsem se, abych se mohl procházet po parku Džamšídije a trochu se procvičil. Rád vylezu po kamenech v parku a dívám se shora na Teherán. Ale co mám k čertu dělat, když nemůžu dostat to auto pryč od garáže?

Mohl bych zavolat taxi, ale potom bych musel poslouchat taxikářovy kecy přes celý Niávarán. Všichni taxikáři měli posraný život, nebo jsou bás-

níci... Umřu! Jestli zavolám taxík, vyjevím mu pravdu hned na začátku, a možná bude zticha. Nemám náladu sledovat děvčata s jejich upnutýma miki-nama. Měl bych se raději dostat na běžecký trenážér místo procházky po Džamšídije. Kardiovaskulární trénink... O.K... trenážér nebude mít potřebu vykládat mi svůj životní příběh, nemusí se držet v chodu, přestože je na pokraji zhroucení, nesleduje tě tajně, nerecituje poezii a kyslík, který díky němu vytvoříš, dokonce zahubí rakovinové buňky... zpotíš se, víc kyslíku dosáhne na ptačí vejce za mozkem. Není důležité, že to nic neznamená. Nic se nezmění, vegetariánské diety, jednou týdně výstup na Kolakčál, konec s kouřením, tři roky profesionálního boxu, denně kapsli omega-3...

Mám rád zvuk běžeckého pásu. Má stejně tlumený zvuk jako starý cadillac. Můj otec jeden takový vlastnil, ještě když jsme žili v Mašhadu, než zbankrotoval a než ho zavřeli. Celé roky, kdy byl otec pryč, stál cadillac před naším domem, jako zamaskované vojenské vozidlo, pokryté prachem. Bylo to zcela automatické. Maminka měla strach řídit. Než zavřeli otce, mohli jsme si vzít cadillac na víkend k restauraci Šandíz. Už tehdy to bylo staré auto. O víkendech je nebe vždy jasnější, blankytnější a hlubší! Hnědý cadillac zahrnul úzkou horskou cestou a minul visící větvě topolů... Ten zasraný trenážér zní skutečně krásně! Zahřeje tě to rychleji než jakékoliv jiné cvičení. Zpotíš se, i když jdeš pomalu.

Jeden tlustoch přes ulici také jeden má, ale pochybuju, že ho někdy použil. Musí vážit přes 130 kilo. Jeho trenážér a běžecký pás je složen u okna v předsíni. Pravděpodobně mu ho koupila jeho žena, ale on ho chtěl zaplatit kvůli výčítkám

svědomí. Viděl jsem ho jednou u rychlého občerstvení na konci ulice. Jedl se svou ženou smažené kuře a hranolky. Pneumatiky tuku mu z břicha visely přes opěrátko židle! A ten trouba ještě kouřil! Rád bych věděl, kolik cigaret za den vykouří. Každý večer kouří dvě nebo tři cigarety v okně předsíně. Kouří pravděpodobně po obědě i po večeři. Tak akorát půlku krabičky. Někteří lidé mají v týdnu dvakrát tolik času. Bedna tuku jako on tyje v předsíni a kouří. Vidím ho z okna předsíně, zahlceného kouřem. A nyní je naživu už o patnáct let déle než já!

Jediná dobrá věc na něm je, že netluče svou ženu. Není nic horšího než křik bité ženy. Sousedova manželka z horního poschodí má nádherné, medově zbarvené oči. Nemohu pochopit, jak může připustit, že ji manžel jednou za měsíc ztluče, a ona s tím blbečkem zůstává! Ten chlap má tvář jak králík. Je tmavý, malý a vyhublý. Pokaždé když mě uvidí na schodech nebo u vstupu do budovy, usmívá se těmi králičími zuby. Nevím, čemu se směje. Možná je hrdý na to, že může jednou za měsíc bez následků ztlouct svou krásnou ženu s medovými očima! Nebyl by špatný nápad místo čekání, až se vylíhne to vejce v mé hlavě, jít a kopnout jim do dveří, zřezat tu sračku a vyhodit ho z okna! Před několika měsíci jsem o půl čtvrté ráno viděl jeho ženu v garáži. Byl jsem s přáteli z Bám-e-Tehrán celou noc venku házet talířem a bylo mi fajn. Když jsem parkoval, něčeho jsem si všiml mezi dvěma vozy. Přešel jsem a uviděl ženu, sedící mezi auty, plakala. Měla oteklé rty. Na chvíli jsme se na sebe podívali. Měla tvář jako Charlize Theron v tragické roli. Myslím, že uhádla, proč jsem vzhůru, protože náhle řekla: „Prosím,

nepleťte se do toho!“ Mám rád lidi, kterým není nutné všechno vysvětlovat. Její zasraný manžel je o nějakých deset let starší než já. Najali si byt v horním patře před osmi měsíci. Asi tu zůstanou další tři, čtyři měsíce a někdy v noci uslyším křik té ženy ventilačním potrubím až ve své ložnici. Ale já tu nebudu, abych je víckrát slyšel. Raději umřu nebo strávím poslední dny v nemocnici... O.K., seru na to... dobré na tom je, že se to stane rychle. Doktor říkal, že bych v nemocnici měl být poslední dva týdny. Předtím dám všechno do pořádku. Denně musím brát několik léků proti bolesti a zdá se, že to tak bude až do konce. Na tom všem je jediná hezká věc. Skutečně úžasný je tento trenážér. Jakmile se během pěti šesti minut zpotíš, přestaneš cítit únavu. Tvé tělo se ztrácí a cítíš se bez tíže. Přirovnal bych to k dobrému sexu. Kyslík ti proudí krevním oběhem. Můžeš se do něj zamilovat. Potom začneš zapomínat na všechno, co nemáš rád... na všechno... idioty, kteří parkují bílé toyoty před tvou garáží, tlusté sousedy, kteří kouří, a blbečky, kteří tlučou manželky... všechny, kteří tady zůstanou žít, jakmile já odejdu. Jako ten plešatý chlap o poschodí níž, co je stavbyvedoucím. Koupil v domě dva další byty. Je mu okolo padesáti. Změnil byt v přízemí na úřad. Každý týden do toho bytu vcházejí dva miliony žen. Je to jak fabrika na džus. Nejprve jsem chtěl najít jeho typ. Sledoval jsem zvonek u dveří, abych mohl vidět ženy, které tam přicházely. Pokud neprošly kolem mých dveří, znamenalo to, že definitivně vklouzly dovnitř. Obvykle to začínalo odpoledne. Někdy ho navštívily tři různé ženy za den. Patrně nepreferoval žádný konkrétní typ. Malé, vysoké,

křivé, rudolící, nervózní, usměvavé...některé z nich vypadaly opravdu dobře, ale k čemu to bylo? Co víš o jiných příchutích? Někdy potřebuješ několik měsíců, abys poznal ženu a její rytmy. Je hloupé, když si připadáš jako lis. Je to stupidní. Když se moje krev naplní kyslíkem a láskou, chci porozumět každému pohledu a úsměvu partnerky... za tři měsíce v mé ložnici nikdo nic neuvidí, nebude víc úsměvů ani čerstvého kyslíku, někdo jiný si pronajme můj byt, ale lis bude fungovat dál.

Studená sprcha je fajn, když máš tělo smáčené potem. Chci, aby trenážér zněl jako cadillac. Nemám ho vypnout. Smím ho ponechat nastavený na pomalé tempo. Je to jako dívat se na obrázky vlastního dítěte, když ti nemohou říct, že jsi došel až na konec. Doktor říkal, že každá nemoc má nějaký důvod, ale on k čertu neví, o čem mluví, něco nemá žádný důvod. A i kdyby, člověk o tom nemůže přemýšlet pod studenou sprchou. 75gramové ptačí vejce za mým mozkiem nemá se mnou nic společného. Jako když vylezeš na střechu, abys zjistil, že pták udělal hnízdo a snesl tam vejce. Cítím se dobře pokaždé, když si po sprše obleču růžový župan. Mahtáb byla velmi překvapená, když ho poprvé viděla. Myslela, že patří jiné ženě, která zůstala někde vzadu v domě. Chvilí jí trvalo, než uvěřila, že mám prostě rád růžové osušky.

Otevru okno v předsíni a čerstvý vzduch mi ovane vlhkou tvář. Bílá toyota už tam nestojí. Vždycky to musí být v pořádku, když chci jít ven. Závěsy tlustého kuřáka jsou staženy, ale dosud vidím jeho zbytečný trenážér. Měl bych trvat na tom, že musí použít svůj trenážér aspoň dvakrát týdně, až umřu. Požádám dědice, aby mu dali ko-

pii poslední vůle a řekli, že jestli neuposlechne mou žádost, bude ho chodit strašit můj duch.

Cítím se jako čerstvý kořeněný salát. To přijde hned po chladné sprše. Ani nevím proč namísto přípravy salátu člověk jde a volá někomu, koho podle všeho víckrát neuvidí. Je zřejmé, že Mahtáb je překvapená, že jí volám. Před dvěma týdny jsem jí dal malou kresbu a rozhodli jsme se, že se víckrát nesetkáme. Požádal jsem ji, aby se nezúčastnila mého pohřbu nebo jiných hloupých obřadů. Musíš všechny takové plány spláchnout. Chtěla bys přijít na salát? O čem teď Mahtáb přemýšlí? Vzrušující salát s křupavou brokolicí, několika lžičkami semínek z granátových jablek, čerstvě utřeným česnekem, extra panenským olivovým olejem, nasekanou mrkví a celerem... Mahtábino ticho na druhém konci drátu je jako kopec pod podzimním sluncem se starou stavbou na úpatí. Nebo možná jako větrná cesta na tom kopci... smějící se, roztomilá. Mahtáb se vždycky směje, když mluvím jako teď. Vysměješ si srdce, miláčku. Když přišla poprvé, řekl jsem jí, že mi její tvář připomíná zvláštní německé ořezávátko, že vypadá, jako by se stále jen smála. Mahtáb přišla, aby tu byla nanejvýš třicet minut.

O.K., teď musím udělat ten salát. Je hloupé, když strávíš život tím, že nehty odděluješ semínka granátových jablek od zbytku ovoce, jenom abys zjistil, že je můžeš rozříznout na čtyři díly a koncem lžičky několikrát jemně přitlačit a všechna semínka vypadnou, aniž by změkla. Je to jako řídit plně automatický cadillac; je to nejpohodlnější auto na světě, ale když ho nemůžeš nastartovat, dřepne a bude se na něj tisíc let prášit. Když byl

otec ve vězení, navštěvovali jsme ho vždy jen ve středu. Viděli jsme ho deset minut za obdélníkovým sklem, které ponejvíc odráželo náš vlastní obraz. Vidět ho ve volném vězeňském oděvu a jeho strach ze strážných, kteří mu položí ruku na rameno a dají najevo, že čas vypršel, mě jako šestiletého chlapce rozcitlivělo, až jsem přišel na to, že někdo roztrhal všechny stránky mého skicáku na kusy.

Tento prokletý nůž je skutečně skvělý; musím být opatrný, abych si neporezal prsty. Brokolice je plná antioxidantů, které zabíjejí rakovinu. Musíš ji dobře nakrájet, aby se smíchala se salátem. Semínka granátových jablek musejí být také dobře promíchána. Dobré na Mahtáb je, že má ráda vůni čerstvého česneku. Lidé, kteří nejedí čerstvý česnek ze strachu před vůní, jsou jako ti, kteří se nezamílují ze strachu, že zůstanou sami. Když jsem si Mahtáb přivedl poprvé, měl jsem z ní strach. Všechno se na ní zdálo příliš dobré, bylo mi to podezřelé. Chtěl jsem jí recitovat verše jako taxikář.

Něčím mi připomněla Marjam. Na Marjam bylo všechno příliš dobré. Dojem z její tváře byl jako u Melanie, laskavé postavy z románu Jih proti Severu, kterou vzdor vší poctivosti nakonec v lásce porazí Scarlett. Jedna z těch tváří, které způsobí, že chceš být znovu dítětem, držet ji v náručí a hladit vlasy. Jedna z žen, která je opravdu příliš dobrá pro tento špinavý svět a často umírá při porodu. Žil jsem s Marjam sedm let. Byla špičkovou fyzioterapeutkou. Uměla dotykem prstů proměnit mrzáka v olympijského atleta. Nakonec dostala pozvání od specializované nemocnice v Seattlu. O rok dřív navštívila matku mého přítele, aby se

jí podívala na páteř. Toho dne, kdy Marjam odjela, jsme s přítelem plakali na terminálu letiště. O měsíc a půl později za mnou přítel přišel a přiznal, že má s Marjam šest měsíců poměr. Řekl mi, že se milovali a neopustí se. Překvapilo mě, že mě jeho přiznání nijak nešokovalo. Neměl jsem žádný důkaz, ale tušil jsem, že se během posledního roku něco takového dalo. Vždycky je někdo, kdo ti roztrhá skicák, i když v něm máš obrázky Melanie. Opustil jsem dům, kde jsme s Marjam žili sedm let, a přišel do tohoto bytu. Vstoupil jsem do turistického klubu a na vrcholu hory Alam potkal jinou Melanii. Mahtáb...

Ten prokletý salát vypadá jako van Goghovo Pole slunečnic. Mahtáb ho miluje. Jednou nebo dvakrát telefonuji Marjam, abych věděl, jak se jí daří. Mahtáb o tom ví, ale nikdy jsem jí neřekl o přítelově přiznání. Nesnáším lidi, kteří vlastní své roztrhané skicáky už jenom proto, aby je dávali na odiv jiným. Měla by přijet každou minutu. Až přijde, pustím rockovou muziku a zesílím hlasitost. Tanec je jako řídit cadillac 220kilometrovou rychlostí na rovné suché silnici. Krev se ti naplní kyslíkem a láskou. Je to jedna z věcí, které způsobí, že zemřít za tři měsíce přijde dost nefér. Ovocný džus a degenerovaný králík s manželkou s medovýmá očima uslyší náš rock. A pokud někdo zaklepe, otevře zcela nahý dveře a řeknu, že na tomto světě není nikdo šťastnější.

O.K... teď musím zalít salát olivovým olejem. Je úžasné, když se kousky brokolice lesknou v oleji a ucítíš syrový česnek. Je to jako běžet třicet minut na trenažéru, zpotit se a potom se pořádně osprchovat... zvonek u dveří čtyřikrát zazvoní,

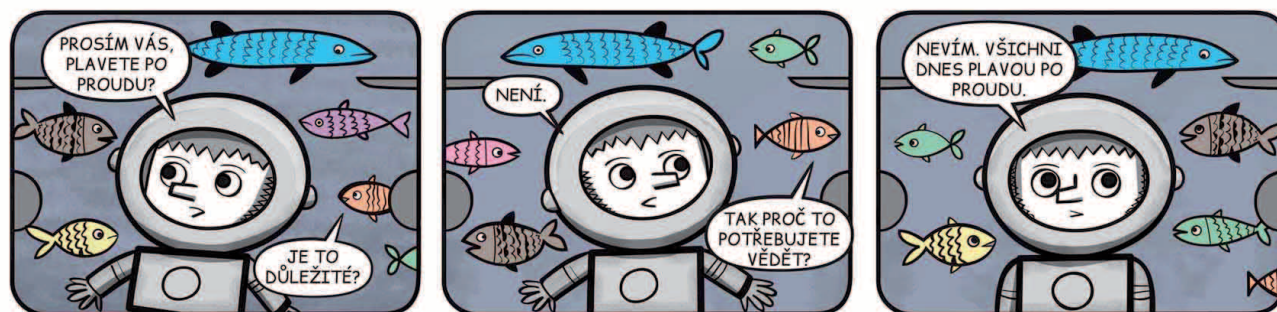
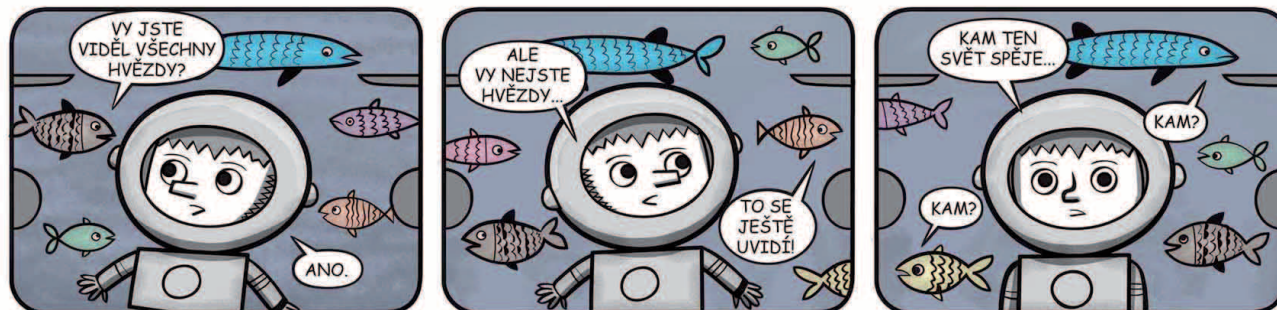
jako vždy, Beethovenova Pátá symfonie, rány osudu... to je Mahtáb... na monitoru vypadá dobře. Usmívá se a ví, že se na ni dívám, ale do kamery se nepodívá. Jaký pocit, mít člověka, který do tří měsíců zemře, který řekl, že tě už nechce vidět, otevírá ti dveře, bere tě za ruku, obejmě tě, a předtím než máš možnost něco říct nebo odložit kabelku, začne s tebou tancovat za zvuku divoké, uši drásající rockové hudby.

Mám Mahtáb rád takovou, jaká je, a skutečně se nestarám, co ještě bylo za poslední tři roky, kdy jsme spolu. Tak jako když Marjam spala s mým přítelem v době, kdy jsme se milovali i spolu, už pro mě není důležité. Důležité je, s jakým vzrušením se Mahtáb dívá na salát, který jsem jí nachystal. Mahtáb se nikdy nenaučí pověsit si šaty na věšák. Odhodí každý kus oděvu do rohu a musí chodit sem a tam mezi ložnicí a halou, když potřebuje ve spěchu odejít. Není jedním z těch idiotů, co v životě hledají spravedlnost. Ten zatracený salát je lahodný. Jsem ti opravdu vděčný, Mahtáb, že víš, kdy není vhodná chvíle pro slova nazbyt. Když je rozmáčkneš v ústech, chutnají semínka granátových jablek po ovoci. Jestli zítra ten hloupý řidič zaparkuje znovu před mojí garáží, nebudu mu nic psát. Seběhnu po schodech a bez řečí mu jednu vrazím. Pořád ještě rozdrťm betonový kvádr levou pěstí. Srazím ho jednou ranou doprostřed silnice. Potom se na něj bratrsky usměju, pomůžu mu vstát, utřu špínu z jeho šatů a půjdu beze slova zpět. Nemůžu uvěřit, že jsme s Mahtáb tak rychle dokončili ten salát. Dům je plný kyslíku, bez lítosti, veršů a nadbytečných slov. Mahtáb je z těch, kdo nic neschovávají za svým úsměvem.

A dobré na rockové hudbě je, že ji jednou vypneš, abys poslouchal ticho... ticho... ticho...

Do angličtiny přeložila Sanam Kalántarí, z angličtiny Radek Hasalík

Alírezá Mahmúdí Íránmehr se narodil v roce 1974 v Teheránu, kde také v současnosti žije. Jako autor beletrie, esejů a scénářů pro íránský rozhlas a televizi publikuje od roku 2006. Mezinárodního ohlasu dosáhl zvláště povídkou Růžový mrak (2008), zařazenou o dva roky později do stejnojmenného povídkového souboru a postupně přeloženou do celé řady jazyků. Povídky publikované v Herberku jsem překládal z tištěného souboru deseti kratších próz Pink Cloud, vydaného v angličtině v Londýně (2013). -rh-

Ajda Balderman Plesník

KDYŽ SI HRAJÍ

»Jak na nebi,
tak na zemi.«

Když si hraji,
svět kolem mě zmizí.
Vznikne ticho hluku
a znění niterného hlasu
jak hedvábná struna
vibruje.

Když si hraji,
v hlavě zachovávám vizi
a oblouk
od srdce k rukám
vytváří silné napětí.

Jak snadno věřím
v takové zrození světa.

Když tvořím,

hraji si na Boha.

SÍLA ROZLOUČENÍ

Stává se,
že sedím úplně blízko.
Poslouchám slova,
sleduji gesta
a oční bulvy.
Dívám se do srdce
a vím,
že je naposled přede mnou.
Poslední scéna tohoto druhu,
nikdy potom.

Odkud to poznání
není podstatná otázka.
Jako bych do kulaté nádoby
vychytala všechny společné zážitky.
Souběžná pozornost zhoustne v **sílu**.
Tělo ví, že pro sebe naposledy sbírá;
mezi proudem slov
se chytí břehu
pozoruje přerušení vazeb a dluhů...
Nové vzpomínky nebudou,
a i když runda ještě neskončila,
ve skutečnosti

zavírám kruh.

ŠTĚPENÍ JÁDRA

Jak jsi sám!
jak... jsi... sám.
A čím víc tě mám, tím je mě míň.

Ale čím víc dám, sebe posílím.

Jen očekávání je mojí slepotou:
potřeba po tvé blízkosti je bungee skok bez
jištění,
je riziko do posledního dechu,
je impro melodrama,
je zájem bez úsilí,
je úsilí bez zájmu,
vše je protipól... Napůl.
Na půl cesty mezi námi už je jen horoskop
a ten nic jistého neslibuje.

Vane severák.
S vůní soli přináší prázdnotu opuštěných pobřeží,
jasní Alpám výhled,
probouzí z oddanosti k tomuto světu důvody...
Chvění sebepoznání v dokonalosti.

Kvůli tobě,
který jsi stabilní jen v tom, co si myslíš, že jsi,
já neexistuji.

A právě proto, že vidím všechno (to),
mě je všude o tolik víc.

A hled', zvrát!

S vědomím roste atomová **moc**!
Štěpení jádra,
kvantový přeskok nové skutečnosti.

Každý verš na toto téma
už je zbytečný.

ZAVŘENÝ KRUH

Bez hluku a blesku
pomalu
zabere svou prohlubeň jako kapky vody
soustředěná MYŠLENKA,
vědomá si všech citových odstínů
vybírá ROVNOVÁHU,
bez přestání, stále.
V tom je SÍLA.

A pak právě TO vetknu do jazykového proudu,
dříve než se vysloví jadrný mlk,
TAM odkudsi se spřádá nit dechu...

Svět se zrodí, když se myšlenka rozzáří,
že zdá se jako sluneční **SVĚTLO**.
V něm se buď do slov přelije,
nebo převezme plášť hmoty všechno,
co známým nazývám.

V bublině této malé sluneční soustavy
kmitají buňky nespočetných světů
a slévají se
v jednotné moře neuvěřitelných lidských darů.

Tak propletený duch jedné jediné myšlenky
ve vesmíru bdí
a šíří
efekt soustředných kruhů na hladině.

Můžu se podívat na své dlaně
a UVĚDOMIT si, jak tvořím
ŽIVOT.

DRAHÝ OBČANE

každý den hledáme výraz pro zem ve které žijeme
ale nenalézáme jej
Žádná z těch maličností které známe není
v encyklopedii
pohled v laboratoři je příliš drobný
nevidíme své ruce které šijí v továrně
nohy které na ulicích protestují do prázdna
tolik číslic a teček nerozumíme jim
nehovoří s námi
nemají příběhy

Hledali jsme výraz ve škole v knihách pod lavicí
v tělocvičně
ale všichni už byli tam kde nám řekli že jsme už
všechno našli
že jsme už přeskočili kozu udělali kotrmelec
popsali všechny mapy
že jsou všechny stěny plné graffiti všechna
ocenění udělená
že se už nedá nikam nic napsat nic opravit

Podívej na nás dva jsme naučení jako pomeranče
bez dužiny
když nás někdo zmáčkne musí něco vytéct
my ale vysycháme zevnitř
a nalézáme stále méně slov pro svou zem
pro tygra kterého nosíme pod kůží
pro tygra který vystrkuje drápy z našich očí

nenalézáme slova pro tu džungli divočinu zvíře
nenalézáme poušť která by si zasloužila vypustit
je tam
ani tmu tak temnou abychom se zbavili pachu dne
který nás vysává
nenacházíme řeku tak divokou aby vymyla aby
zbavila aby roztočila
vír abychom opět viděli abychom cítili to co
nosíme jak přikazuje tělo
nebo slunce nad ním nebo hrob pod ním nebo
svoboda mezi nimi

jako na počátku zamlkle nevědomky
možná tenkrát když jsme běželi přes louku
beze jména pro pocit v chodidlech
beze jména pro běh pro budoucnost běhu
když jsme nemuseli nosit brýle abychom lépe
viděli strach
když nebylo v tělech sklo
když se mi zdálo že se nedrolíš ty ve mně
a já v tobě a že vzduch nenosí kladiva
tenkrát když jsem tě ještě poznala
když jsem se na sebe dívala do zrcadla

Jako na konci mám pocit že jsem plod
že strom teprve vyraší
že mě nějaké tělo rodí po celý život
jako na konci jsem přesvědčená
že musím přestříhnout pupeční šňůru
která mě živí

Přeložila Eliška Bernardová

V BLÍZKOSTI STRACHU

Povídám ti o onom automobilu
který jsem koupila na památku na poslední
rozhovor s otcem
o automobilu který mi ukradli na Metelkově tu
noc
kdy jsme se my dva spolu bavili poprvé
a druhý den jsem ho ukradla zpátky
a ten strach že před neznámým panelákem kradu
svoje auto
že mě někde může načapat zloděj mého
automobilu který už není můj
a strach že nemám klíče protože také klíče už
nejdou moje
ten strach když čekám policii jako jsem na ni
čekala několik hodin před tím
a ačkoliv vím že přijde stejný policajt nebude to
už on
a já už nebudu já a náš rozhovor nebude stejný
a ta samá slova budou nová slova
a pohledy stejných očí budou pohledy dvou
neznámých
kteří se potkávají poprvé

během čekání si uvědomím že nesmím stát
u automobilu
ačkoliv znám to vozidlo ještě stále tu není policajt
který by potvrdil
že je opravdu moje a já která už nejsem já
nestačím
protože já která hledám a já která čekám nemáme
klíče

a do té doby jsem já zloděj a zloděj je já a on je
vlastník mých vzpomínek
vzpomínek o kterých neví že existují
kvůli čemu také vzpomínky už nejsou
vzpomínkami
a jsem já kdokoliv a nikdo zároveň
a protože on je vlastník mého strachu už to není
stejný strach
to je strach který by nesměl být můj strach
strach že auto bude zase moje protože až ho zase
budu mít
už to nebude stejné auto ale auto které mi ukradli
strach který mi vzali a strach který mi byl vrácen
za cenu krádeže

pokud se ho během čekání dotknu mohou moje
otisky překrýt otisky zloděje
a naše stíny se smíchají a jsme oba zloději a oba
vlastníci
naš otisk vytvoří novou osobu která není ani
policajt ani můj otec
a smíchají se všichni lidé kteří mě obklopují
kluk který půjde kolem nebude už pouze kluk
z ulice
a záclona která se odhrne o několik pater výše
nebude už pouze kus látky ani moje nohy
nebudou už moje
překročí to co není potřeba překročit
a zkusím jinak zapálit cigaretu
aby nevznikl ten dým který by nebyl podobný
obyčejnému dýmu
a zkusím se dívat obyčejně
ačkoliv nevím jak vypadá obyčejný pohled

je to nejčastější pohled nejsprávnější pohled
očekávaný pohled?
je to pohled prodavačky malíře řezníka pilota?
pohled který nesmí ukázat můj stav strachu?
neblázni kam mám dát strach na tu dobu kdy si
přeju aby ho nikdo nespatriil?
do prstu? do vlasu? do listu na stromě a jak mám
tam nahoru vylézt
když jsem celá nervózní? ale kamkoliv ho dám
budu vědět kde je
a najdu ho

povídám ti o té tabletě
která ukryje strach bez mého vědomí
a nenajdu ho dokud nepřijde nový strach
o té tabletě do které přestěhuji vše
do ní zaparkuji své auto přestěhuji tu ulici tu noc
policajta zloděje sebe své myšlenky
a nakonec se v mém jícnu ztratí také tableta
a chuť která zůstane mezi zuby by mohla být chutí
ptáka moře léta
nebo pouze chuť té básně

a dnes když neutekl ani rok od té události
dívám se z kavárny jak mechanici otvírají motor
toho automobilu
jak sahají do motoru špinavé ruce a já usrknu
kávu která není tím vínem
které jsem pila s tebou tu noc na Metelkově
a povídám si s tebou přes internet
zatímco oni na chodník položí motor
a já zavolám číšníka protože obrazovka
nevypisuje to co napíšu
a na podlaze se objeví také nádrž na olej

a zkouším ti vysvětlit že přece myslíme stejně
převaděč hlava píst ojnice a chodník se rozšiřují
v kavárně je stále méně místa
stěna židle chlupy zachycené ve skulině na
klávesnici
a pořád musím volat číšníka
a píšu ti stále rychleji
a ačkoliv vím že auto vyprazdňují
že tu přece ještě nějaký čas zůstanu
zdá se mi že by měli už dávno končit
zdá se mi že s automobilem vlastně nic nebylo

říkám ti
že jsem nevyměnila zámek
ale že jsem dostala stejný klíč jako má zloděj
on který neví že je vlastník může odemknout
dveře
on zná chuť té básně

Přeložila Soňa Hendrychová

V BLÍZKOSTI BOHA

Do márnice přivedou boha
přesně ve čtyři
taky kněz se oběsí
a všude kolem je hlína
nikdo, kdo by je vyzpovídal
a jejich těla překryjí brouci
nikdo, kdo by je pohřbil
jak do márnice na hřbitov přivést boha
Stephene Hawkingu
přesně když napíšeš
Bůh neexistuje
Stephene ve čtyři jsem spočítala
že na jedné straně knihy jsou tři tisíce písmen
v knize s tisíci stranami, tři miliony písmen
že jsme do dnešního dne vydali sto padesát
milionů knih
což je přibližně pět set bilionů písmen
a že vesmír má o sto padesát bilionů hvězd více
než máme všech písmen v knihách
Stephene, jak může kdokoliv do kalkulačky chytit
boha
a s jistotou zapomenout na Chopinovu baladu
v f moll
a bez hrůzy přetvářet procenta života v procenta
smrti
Pane Hawkingu, když jsem byla malá
na koupaliště jsem nosila hnědý kufřík s rukávky
a ručníkem
asociace slov s ideální váhou
Nevím, nevím, pane, jaké to je zemřít až do konce
ale když na můj kabát přiletí brouk, přijde mi,
že bůh není tak hloupý, aby se dokázal.

VESMÍR

slyším hudbu a necítím žádnou jinou potřebu
v koutě vidím dívku – s mými prsty hraje na
dědečkův klavír
všichni se znovu setkáme
a mlčení nám vysvětlí význam vesmíru
jsou revoluční ulice, které mnozí přehlíží
jako uprchlíci ve všech směrech našich nových
měst
chci stát na zemi, která se šíří
chci úsměv, který nám vysvětlí
jako na tváři nějaké jiné země
rozpláče se mé bytí právě tam, kde ostatní se
probouzí
v hladovění a bídě bez psí příležitosti
na nějakém jiném místě vysoko nad námi
nás trápí vlastní malost
v přívalu v utěšení na nějakou dobu
musím poslouchat výkřiky
někdy je to všechno, co potřebuji

*Básně V blízkosti boha a Vesmír přeložila Ajda
Balderman Plesník*

Ing. arch. Ajda Balderman Plesník. Narozená v roce 1973 ve Slovinsku, od roku 2007 žije a tvoří v Praze a ve Zlíně. Zabývá se především interiérovým, průmyslovým a grafickým designem. Věnuje se také poezii, divadlu, filmu, rozhlasu, hudbě, fotografii, architektuře. Pravidelně vystavuje své designové práce a publikuje básně v časopisech ve Slovinsku i v zahraničí. V roce 2003 ve Slovinsku vydala sbírku Větrná růžice (Roža vetrov). Na Lublaňské univerzitě za svoji diplomovou práci – Šperky inspirované Plečnikovými pracemi – dostala významnou studentskou cenu France Prešerena za architekturu. V roce 2013 spoluorganizovala Slovinské dny na festivalu Poznej země Evropské unie. Tvůrčí spolupráci navázala i s Velvyslanectvím Slovinské republiky v Praze.

Dr. Glorjana Veber. Narozená v roce 1981 ve Slovinsku, je doktorkou literárních věd s dizertací Poezie jako prvek společenské změny, kterou obhajovala na Filozofické fakultě v Lublani. Působí jako politoložka a socioložka, zabývá se vývojem inovačních marketingových přístupů. Poezii publikovala v mnoha domácích a zahraničních literárních časopisech. Za poezii dostala více domácích a mezinárodních cen. Je zakladatelkou Institutu IRIU, v rámci kterého vyvíjí experimentálně-inovační přístupy ke čtenářské kultuře. První sbírku básní Volný pád (Prosti pad) vydala v roce 2013. Sbírku Někdo dříve (Qualcuno prima / Nekdo prej) vydala v roce 2015 v Itálii. V roce 2017 dostala titul Rytička poezie 17. básnického turnaje vydavatelství Pivec.

Ajda Balderman Plesník a Glorjana Veber se seznámily v roce 2006 na básnickém maratonu v Lublani a společně začaly tvořit program aktivního Spolku slovinských básníků a spisovatelů v PEN klubu v Lublani.

HERBERK 14

3. dubna 2019

Redakce: JAKUB GROMBÍŘ, FRANTIŠEK HORKA, MILAN LIBIGER (šéfredaktor),

TOMÁŠ LOTOCKI, PETR ODEHNAL, PETR PUSTORYJ

Grafická úprava: PETR PALARCÍK

Výtvarný doprovod: TOMÁŠ KOPŘIVA

Jazyková korektura: TEREZA JANKŮ

Adresa redakce: petr.palarcik@email.cz

Na tuto adresu, stejně tak jako na adresy dalších členů redakce
uvedené na webové stránce, mohou autoři zasílat své příspěvky.

Uzávěrka Herberku 15 je 31. května 2019.

Redakce Herberku děkuje všem autorům, kteří přispěli do tohoto čísla.

Webarchiv

webarchivováno
Národní knihovnou ČR

www.herberk.eu